Pr. AUGUSTIN LEMANN

ANTIHRISTUL

Adevărul de Veacuri

© Adevărul de Veacuri, 2026

Traducere în limba română © Robin Caramaschi, 2026

*Textul original al lucrării **L'ANTÉCHRIST**, publicată în 1905 de Pr. AUGUSTIN LEMANN (1836–1909), aparține domeniului public.*

Prezenta ediție constituie o traducere originală în limba română, realizată după ediții franceze conforme tradiției catolice preconciliare, și este protejată conform legislației în vigoare privind drepturile de autor asupra traducerilor.

Reproducerea fragmentelor scurte este permisă numai cu menționarea sursei.

Editura: Adevărul de Veacuri — adevaruldeveacuri.ro

Adevărul de Veacuri

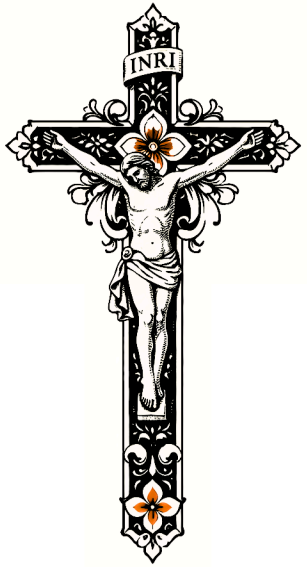
INRI

Abatele Augustin Lémann (1836–1909),

născut Achille Lémann într-o familie evreiască, s-a convertit la catolicism la vârsta de optsprezece ani, împreună cu fratele său geamăn, Joseph. Hirotonit preot în 1860, doctor în teologie și profesor la Facultățile Catolice din Lyon, și-a consacrat o mare parte din apostolat apologeticii și studiului Sfintei Scripturi. Împreună cu fratele său, s-a ocupat îndeosebi de vocația lui Israel în istoria mântuirii, de profețiile biblice și de apărarea credinței catolice. Apropiat al Papei Pius al IX-lea, a participat la Primul Conciliu de la Vatican și a fost ulterior ridicat la demnitatea de prelat roman. A murit la Lyon în 1909, lăsând în urmă numeroase lucrări de exegeză, apologetică și doctrină catolică.

Cuprins

CAPITOLUL I: Trei portrete ale Antihristului zugrăvite profetic în Biblie **8**

PORTRETUL DIN CARTEA LUI DANIEL: Cornul cel mic care crește 9

PORTRETUL DIN APOCALIPSĂ: Fiara 11

PORTRETUL DIN EPISTOLA A II-A CĂTRE TESALONICENI: Omul păcatului 13

CAPITOLUL II: Persoana, Domnia, Persecuția. — Sfârșitul Antihristului **15**

I — LUCRURI SIGURE 16

II — LUCRURI PROBABILE 37

III — LUCRURI NEHOTĂRÂTE 41

IV — LUCRURI FANTEZISTE (Antioh Epifanes) 57

CAPITOLUL III: Luptătorii adevărului creștin împotriva Antihristului **66**

CAPITOLUL IV: Epoca venirii Antihristului este nesigură, iar fixarea ei este interzisă **77**

CAPITOLUL V: CONCLUZIE — Cel care ține să țină, până când va fi înlăturat **84**

Facsimil al aprobării ecleziastice a celei de-a doua ediții italiene, Torino, 17 ianuarie 1919.

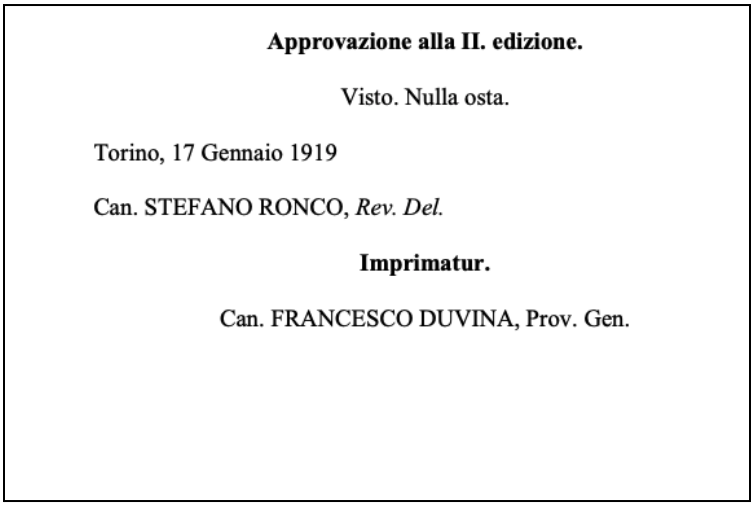

Approvazione alla II. edizione.

Visto. Nulla osta.

Torino, 17 Gennaio 1919

Can. STEFANO RONCO, *Rev. Del.*

Imprimatur.

Can. FRANCESCO DUVINA, Prov. Gen.

CAPITOLUL I: Trei portrete ale Antihristului zugrăvite profetic în Biblie

PORTRETUL DIN CARTEA LUI DANIEL: CORNUL CEL MIC CARE CREȘTE

„Priveam într-o vedenie de noapte și, iată, era o a patra fiară, înfricoșătoare, uimitoare și nespus de puternică; avea dinți mari de fier; devora, sfărâma... și avea zece coarne. Priveam coarnele și, iată, un alt corn, mic, s-a ridicat în mijlocul lor; iar trei dintre coarnele dintâi au fost smulse dinaintea lui; și, iată, în cornul acesta erau niște ochi asemenea ochilor unui om și o gură care rostea lucruri mari... Duhul meu s-a înspăimântat: eu, Daniel, m-am înfricoșat de aceste lucruri, iar vedeniile duhului meu m-au tulburat. M-am apropiat de unul dintre cei ce se aflau acolo și l-am întrebat adevărul despre toate aceste lucruri... Am dorit cu stăruință să știu... ce erau cele zece coarne... și acel alt corn care se ridicase și înaintea căruia căzuseră trei dintre coarne, cornul acela care avea ochi și o gură ce rostea lucruri mari și a cărui înfățișare era mai mare decât a celorlalte. Priveam: și, iată, cornul acela purta război împotriva sfinților și îi biruia... Și îngerul mi-a vorbit astfel:... Cele zece coarne sunt zece regi; iar după ei se va ridica un altul; el va fi deosebit de cei dintâi și va doborî trei regi. Va rosti cuvinte împotriva Celui Preaînalt, îi va asupri pe sfinții Celui Preaînalt și va cugeta că poate schimba timpurile și legile; iar ei vor fi dați în mâinile lui pentru un timp,

timpuri și jumătate de timp. Și se va ține judecata, pentru ca puterea să-i fie luată, ca el să fie nimicit și să piară pentru totdeauna."

(Daniel VII, 7, 8, 15, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26)

În acest corn mic care crește, Părinții, îndeosebi sfântul Irineu, Teodoret, Lactanțiu, sfântul Ieronim, comentatorii moderni, Maldonat, Cornelius a Lapide, Calmet etc., precum și numeroși exegeți contemporani, fie catolici, fie protestanți, au văzut pe bună dreptate figura Antihristului. Cornul este simbolul forței și al puterii. La anumite animale, el este marea armă ofensivă și defensivă.

Înainte de descoperirile asiriologice, era destul de greu de explicat pentru ce Daniel întrebuințase cu precădere acest simbol pentru a-l descrie pe Antihrist. Astăzi, nimic nu pare mai firesc. În mediul caldeean în care trăia acest profet, statuile zeilor și ale regilor babilonieni purtau coarne pe tiarele lor. Așezate cu măiestrie la baza acestor tiare și suprapuse unele peste altele, ele alcătuiau adevărate podoabe. Este, așadar, cu totul firesc ca inspirația dumnezeiască, voind să caracterizeze dezvoltarea și puterea stăpânirii Antihristului, să-l fi îndemnat pe Daniel, care trăia și scria la Babilon, să-l reprezinte sub simbolul unui corn mic care crește.

PORTRETUL DIN APOCALIPSĂ: Fiara

„Am văzut ridicându-se din mare o fiară care avea șapte capete și zece coarne, iar pe coarnele ei zece diademe și pe capetele ei nume de hulă. Și fiara pe care am văzut-o era asemenea unui leopard, iar picioarele ei erau ca picioarele unui urs și gura ei ca gura unui leu; iar balaurul i-a dat puterea sa și o mare stăpânire. Și am văzut unul dintre capetele ei ca rănit de moarte, dar rana aceea de moarte s-a vindecat, iar întreg pământul, cuprins de admirație, a mers după fiară. Și s-au închinat balaurului, care dăduse putere fiarei; și s-au închinat fiarei, zicând: Cine este asemenea fiarei? Și cine va putea lupta împotriva ei? Și i s-a dat o gură care rostea lucruri mari și hule; și i s-a dat putere să lucreze timp de patruzeci și două de luni. Și și-a deschis gura spre hule împotriva lui Dumnezeu, ca să hulească numele Lui și cortul Lui și pe cei ce locuiesc în cer. Și i s-a dat putere să poarte război împotriva sfinților și să-i biruiască; și i s-a dat stăpânire peste orice seminție, peste orice popor, peste orice limbă și peste orice neam. Și i se vor închina toți locuitorii pământului ale căror nume nu au fost scrise, de la întemeierea lumii, în cartea Mielului care a fost înjunghiat."

(Apocalipsa XIII, 1-8)

În acest al doilea portret, Antihristul este asemănat cu o Fiară monstruoasă. Cu greu se poate pune la îndoială, într-adevăr, că

această fiară, înzestrată cu întreaga putere a Satanei și adorată împreună cu el, este figura Antihristului. Aceasta a fost părerea comună a comentatorilor creștini, din vremurile vechi până în zilele noastre. Întrebuințarea acestei expresii, „Fiara", arată că, în ființa despre care este vorba, caracterul bestial va domina în locul sentimentelor omenești. Blana leopardului, picioarele ursului și gura leului arată, de asemenea, că el va întruni viclenia, cruzimea și forța.

Pe bună dreptate, exegeții recunosc de asemenea în Fiara Apocalipsei simbolul Cetății răului, împreună cu marile imperii păgâne care s-au succedat în sânul ei. Dar toate aceste imperii păgâne ale Cetății răului vor ajunge, în cele din urmă, să se concentreze și să se rezume în persoana Antihristului. Profeții prezintă și cuprind adeseori sub o singură figură mai multe lucruri care se vor petrece în timpuri diferite, atunci când există între ele o anumită legătură. Acest lucru se constată din explicația care i-a fost dată sfântului Ioan într-o altă vedenie a Fiarei, simbol, de data aceasta, al Cetății răului:

„Îngerul mi-a zis: Cele șapte capete sunt șapte munți pe care șade femeia; sunt, de asemenea, șapte regi sau șapte imperii, dintre care cinci au căzut; unul mai există încă, iar celălalt nu a venit încă; și, când va veni, trebuie să rămână puțină vreme."

Toată răutatea și toată puterea acestor diferite imperii care s-au succedat în Cetatea răului, înfățișată prin Fiară și prin cele ce o însoțesc, vor ajunge să se personifice și să se recapituleze într-un singur individ: **Antihristul**. Prin urmare, pe bună dreptate îi este atribuit și acest nume: **„Fiara"**.

PORTRETUL DIN EPISTOLA A II-A CĂTRE TESALONICENI: OMUL PĂCATULUI

„Trebuie ca mai întâi să vină apostazia și să se arate omul păcatului, fiul pierzării, potrivnicul care se înalță mai presus de tot ceea ce se numește Dumnezeu sau este adorat, până într-atât încât să șadă în templul lui Dumnezeu, dându-se pe sine drept Dumnezeu... Și atunci se va arăta acel nelegiuit, pe care Domnul Isus îl va ucide cu suflarea gurii Sale și îl va nimici prin strălucirea venirii Sale.

Venirea acestui nelegiuit va avea loc după puterea Satanei, cu tot felul de ***minuni, semne și prodigii înșelătoare*** *și cu toate amăgirile nedreptății pentru cei ce pier, fiindcă n-au primit iubirea adevărului pentru a se mântui. De aceea, Dumnezeu le va trimite o putere a rătăcirii, ca ei să creadă minciunii, pentru ca toți cei care nu vor fi crezut adevărului, ci vor fi consimțit la nedreptate, să fie osândiți."*

(Epistola a II-a către Tesaloniceni II, 3, 4, 8, 9, 10, 11)

De data aceasta, omul este cel care apare, cu trăsături limpede conturate, dar omul Potrivnic al lui Cristos și al Bisericii, omul

păcatului, fiul pierzării. „Nu este nicio îndoială, spune sfântul Augustin, că Apostolul vorbește aici despre Antihrist."

Din aceste trei portrete profetice, puse alături unul de celălalt, este cu putință să se desprindă anumite învățături cu privire la persoana, domnia, persecuția și sfârșitul Antihristului. Aceste învățături se cuvine să fie rânduite sub următoarele patru categorii:

Lucruri sigure,
Lucruri probabile,
Lucruri nesigure,
Lucruri fanteziste.

CAPITOLUL II: PERSOANA, DOMNIA, PERSECUȚIA. — SFÂRȘITUL ANTIHRISTULUI

I — LUCRURI SIGURE

PRIMA CERTITUDINE: Antihristul va fi o încercare pentru cei buni, o pedeapsă pentru cei nelegiuiți și pentru apostați

a) Încercare: „Iată că acest corn purta război împotriva sfinților și îi biruia." *(Daniel VII, 21)* — „Și i s-a dat Fiarei putere să poarte război împotriva sfinților și să-i biruiască." *(Apocalipsa XIII,* 7*)*

b) Pedeapsă: „Venirea acestui nelegiuit va avea loc... cu toate amăgirile nedreptății pentru cei ce pier, fiindcă n-au primit iubirea adevărului pentru a se mântui. De aceea, Dumnezeu le va trimite o putere a rătăcirii, ca ei să creadă minciunii, pentru ca toți cei care nu

vor fi crezut adevărului, ci vor fi consimțit la nedreptate, să fie osândiți." *(II Tesaloniceni II, 9-11)*

Dumnezeu nu așază piatra de poticnire în calea celor răi decât atunci când aceștia au meritat pe deplin pedeapsa: ei pun atunci culmea fărădelegilor lor.

Așadar, printr-o îngăduință dumnezeiască se va săvârși venirea Antihristului. Pentru a încerca, pe de o parte, credința celor aleși și pentru a pedepsi, pe de altă parte, apostazia unui mare număr, Satana va primi, precum în cazul lui Iov, libertatea de a-și exercita pentru un timp puterea sa funestă împotriva neamului omenesc. Atunci se va ridica acela pe care sfântul Irineu îl numește **recapitularea întregii răutăți** și va veni acel timp de persecuție despre care Domnul nostru a spus: „Va veni un timp asemenea căruia n-a mai fost altul de când au început să existe popoarele."

A DOUA CERTITUDINE: Antihristul va fi un om, un individ

„Trebuie să se arate omul păcatului." *(II Tesaloniceni II, 3)*

Antihristul nu este, așadar, o ficțiune, un mit, așa cum s-a străduit să stabilească pana unei critici superficiale, aceea a lui Renan. El nu trebuie nici confundat cu vreo sectă oarecare, cu o adunare de

nelegiuiți, cu un mediu de ateism sau cu o perioadă de persecuție, așa cum au socotit anumite suflete evlavioase.

Antihristul va fi o realitate individuală, o persoană care va apărea, este adevărat, într-o epocă de ateism și de secte perverse; însă, deși va avea legături strânse cu aceste secte și cu acest mediu de ateism, el nu va înceta prin aceasta să fie el însuși o persoană, un individ, „având ochi de om și o gură care rostea lucruri mari și hule". *(Daniel VII, 8, 20; Apocalipsa XIII, 5)*

A TREIA CERTITUDINE: Antihristul nu va fi Satana întrupat, nici un demon sub înfățișare omenească, ci un membru al familiei omenești, un om, nimic altceva decât un om

„Omul păcatului..." *(II Tesaloniceni II, 3)*

Fără îndoială, această ființă va primi inspirațiile Satanei și va fi ca un instrument al său; Satana îi va fi sfetnic și inspirator nevăzut; îi va împrumuta sprijinul său și puterile sale, dar el nu va fi Antihristul însuși.

A PATRA CERTITUDINE: Antihristul va fi seducător prin anumite însușiri ale persoanei sale

„Cornul acesta avea niște ochi asemenea ochilor unui om și o gură care rostea lucruri mari." *(Daniel VII, 8)* — „Și i s-a dat Fiarei o gură care rostea lucruri mari." *(Apocalipsa XIII, 5)* — „Și s-au închinat Fiarei, zicând: Cine este asemenea Fiarei?" *(ibid., 4)* — „Venirea acestui nelegiuit va avea loc cu toate amăgirile nedreptății." *(II Tesaloniceni II, 8, 10)*

Este o eroare populară aceea de a ni-l închipui pe Antihrist sub o înfățișare respingătoare, ca pe o întruchipare a tuturor urâțeniilor trupești. Ea provine, probabil, din interpretarea dată acestor trăsături ale portretului din Apocalipsă: „Am văzut ridicându-se din mare o fiară care avea șapte capete și zece coarne, iar pe coarnele ei zece diademe și pe capetele ei nume de hulă. Și fiara pe care am văzut-o era asemenea unui leopard, iar picioarele ei erau ca picioarele unui urs și gura ei ca gura unui leu." *(Apocalipsa XIII, 2)*

Departe de a reprezenta înfățișarea trupească a Antihristului, acest pasaj simbolic nu are alt scop decât acela de a da o idee despre vasta sa putere și despre întinderea imperiului său, lucruri despre care va fi vorba în curând.

Diferitele texte amintite dovedesc, dimpotrivă, că persoana Antihristului nu va fi lipsită de atracții seducătoare. Dacă, într-adevăr, descrierea lui Daniel pune în relief ochii Antihristului — „cornul acesta avea niște ochi asemenea ochilor unui om" — aceasta se datorează faptului că ochii arată inteligența, perspicacitatea și iscusința.

Dar, dintre farmecele seducătoare, Daniel și Apocalipsa sunt de acord să semnaleze, ca trebuind în mod sigur să prezinte cele mai mari primejdii, farmecul glasului și al elocvenței: „Și i s-a dat Fiarei o gură care rostea lucruri mari."

Lucruri mari! Interpreții dau, în general, acestor expresii sensul unor cuvinte exorbitante, al unor cuvinte de trufie, de revoltă..., al unor enormități. Dar cuvântul ebraic întrebuințat în Daniel, având înțelesul de „foarte mare", arată că poate fi vorba și despre cuvinte sublime, elocvente și antrenante.

Îngerul căzut, alegându-l pe Antihrist drept căpetenie văzută a supremei bătălii ce va fi purtată împotriva lui Cristos și a Bisericii Sale, îi va comunica ceva din farmecele naturale și neasemuite pe care Edenul le-a contemplat odinioară cu uimire în Lucifer, farmece care nu i-au fost retrase, dar de care el abuzează pentru a săvârși răul.

Sub această influență ocultă, sublimul se va uni, în gura fiului pierzării, cu hula; iar această ispită a sublimului va fi atât de atrăgătoare, încât chiar și cei aleși ar fi amăgiți, dacă cei aleși ar putea fi amăgiți.

Mai mult: portretul zugrăvit în Epistola către Tesaloniceni lasă să se întrevadă la Antihrist o putere de seducție mai întinsă decât aceea a glasului și a elocvenței: „cu toate amăgirile nedreptății", se spune acolo; prin urmare, seducția unei ținute frumoase și a unui chip frumos, seducția geniului, seducția unei virtuți false, seducția prestigiilor și a minunilor mincinoase, unite cu seducția glasului și a elocvenței.

Și de aceea pământul, sedus și cuprins de admirație, strigă: **„Cine este asemenea Fiarei?"**

A CINCEA CERTITUDINE: Începuturile Antihristului vor fi smerite și puțin remarcate

„Priveam coarnele și, iată, un alt corn, mic, s-a ridicat în mijlocul lor." *(Daniel VII, 8)*

Expresia „mic" desemnează o putere slabă la începuturile sale; la început, ea va părea neînsemnată.

A ȘASEA CERTITUDINE: Antihristul va crește în putere și va face cuceriri

„Trei dintre coarnele dintâi au fost smulse dinaintea lui." *(Daniel VII, 8)* — „Cornul acesta... avea o înfățișare mai mare decât a celorlalte." *(ibid., 20)* — „Și îngerul mi-a vorbit astfel: Cele zece coarne sunt zece regi, iar după ei se va ridica un altul... și va doborî trei regi." *(ibid., 24)*

Antihristul va crește până când va deveni rege, și rege cuceritor. Trei dintre cele zece coarne, adică trei dintre cele zece State ieșite din

dezmembrarea vechiului Imperiu Roman, vor cădea sub puterea lui. Ele sunt smulse „dinaintea lui"; acesta este un ebraism care înseamnă: smulse de către el. De aceea se și arată că înfățișarea cornului celui mic a devenit mai mare decât aceea a celorlalte.

Denumirea de „celelalte", aplicată celor zece coarne, arată că cele zece State există simultan; Antihristul, al unsprezecelea corn, s-a ridicat și a crescut în mijlocul lor, iar acum tocmai a doborât trei dintre ele.

Dacă Îngerul spune că „un altul se va ridica după ei", expresia „după ei" nu înseamnă că Antihristul nu va apărea decât după dispariția celor zece regi sau a celor zece State, deoarece, potrivit versetului 8, cornul cel mic, adică Antihristul, se ridică în mijlocul celor zece State, al celor zece coarne, și tocmai a doborât trei dintre ele.

Ce înseamnă, așadar, expresia „după ei"? Înseamnă că regatul Antihristului va proveni din aceeași sursă ca și celelalte care l-au precedat, adică din rămășițele vechiului Imperiu Roman.

A ȘAPTEA CERTITUDINE: Imperiul Antihristului va deveni universal

„Și i s-a dat Fiarei stăpânire peste orice seminție, peste orice popor, peste orice limbă și peste orice neam." *(Apocalipsa XIII,* 7*)*

Această acumulare de expresii nu lasă nicio îndoială asupra universalității imperiului Antihristului. El va deveni, fie prin sine însuși, fie prin locotenenții săi, stăpân al lumii.

Atunci va exista **catolicitatea anticreștinismului** în fața **catolicității Bisericii**. După cum Domnul nostru a meritat să răscumpere prin sângele Său întreaga omenire, tot astfel Antihristul, printr-o furie de împotrivire și printr-o îngăduință dumnezeiască, își va întinde pentru un timp jugul său de fier și de nelegiuire peste orice semințe, peste orice popor, peste orice limbă și peste orice neam.

Descoperirile moderne, care scurtează timpul și fac să dispară distanțele, arată că omului păcatului nu-i vor lipsi mijloacele pentru a ajunge la această dominație. Ușurinței comunicațiilor îi va adăuga, în slujba sa, puterea numită științifică, împreună cu tot ceea ce se amestecă în ea din ceea ce este antirațional și anticreștin.

Centralizând, de asemenea, forțele spiritului revoluționar, el va târî după sine mulțimile, care nu sunt decât prea adesea gata să meargă în întâmpinarea tuturor robirilor. Cu sprijinul pe care îl va găsi în societățile anticreștine, acest dușman al lui Isus Cristos va putea alcătui în puțină vreme un imperiu gigantic.

Atunci se vor împlini în întreaga lor plinătate aceste cuvinte ale Epistolei către Tesaloniceni: **„Se va descoperi acel nelegiuit”** (*Revelabitur ille iniquus*); acest nelegiuit se va arăta, va fi pus în evidență, puterea sa izbucnind la scară mondială.

A OPTA CERTITUDINE: Antihristul va purta un război înverşunat împotriva lui Dumnezeu şi a Bisericii

„Va rosti cuvinte împotriva Celui Preaînalt, îi va asupri pe sfinţii Celui Preaînalt şi va cugeta că poate schimba timpurile şi legile." *(Daniel VII, 25)* — „Şi Fiara şi-a deschis gura spre hule împotriva lui Dumnezeu, ca să hulească numele Lui şi cortul Lui şi pe cei ce locuiesc în cer. Şi i s-a dat putere să poarte război împotriva sfinţilor şi să-i biruiască." *(Apocalipsa XIII, 6-7)*

Când este cercetată Tradiţia şi este întrebată în ce chip se va exercita, potrivit acestor texte, persecuţia Antihristului, sfântul Augustin se ridică şi răspunde:

„Prima persecuţie, aceea a Cezarilor, a fost violentă: pentru a-i sili pe creştini să jertfească idolilor, erau proscrişi, chinuiţi şi măcelăriţi. A doua este vicleană şi făţarnică; ea există în vremea de faţă: ereticii şi fraţii mincinoşi sunt autorii ei. Mai târziu va veni o alta, mai primejdioasă decât cele precedente, căci va uni seducţia cu violenţa: aceasta este persecuţia Antihristului."

Mai întâi, ura lui se va îndrepta împotriva lui Dumnezeu Însuşi: „Şi Fiara şi-a deschis gura spre hule împotriva lui Dumnezeu, ca să hulească numele Lui şi cortul Lui şi pe cei ce locuiesc în cer."

Interdicția de a-i aduce lui Dumnezeu chiar și cel mai mic cult; interdicția de a-I rosti numele; interdicția de a comunica cu Biserica, cortul Său viu; interdicția de a-i cinsti pe sfinții din cer.

Dar, dimpotrivă, libertate pentru hula împotriva lui Dumnezeu, libertate pentru hula împotriva numelui Său, libertate pentru hula împotriva Bisericii, libertate pentru hula împotriva sfinților din cer!

Iar dintre toate aceste hule, cele rostite de Antihrist vor stârni un entuziasm de nedescris. De la un capăt al lumii la celălalt, ele vor fi răspândite și repetate!

„Cine este asemenea Fiarei?"

Acesta va fi strigătul de triumf, de nelegiuire și de orgie care va face văzduhul să răsune! Strigăt sălbatic, constituind cea mai mare hulă de care se vor fi făcut vinovați oamenii, de vreme ce va presupune că tot ceea ce există și vine de la Dumnezeu este inferior Fiarei, purtătoarea de cuvânt a lui Lucifer.

Și, alături de aceste atentate împotriva lui Dumnezeu, va fi asuprirea Bisericii, asuprirea tuturor celor care vor voi să rămână credincioși lui Cristos. Împotriva lor vor fi luate tot felul de măsuri nedrepte. Iată câteva dintre ele.

Proscrierea oricărui învățământ creștin. Nu va mai fi vorba de neutralitate, ci de proscriere! Interdicție absolută de a învăța adevărurile creștine și, prin urmare, suprimarea școlilor, închiderea bisericilor, interzicerea predicării. Chiar și excluderea de la orice fel de învățământ.

Deja sub Iulian Apostatul s-a făcut o încercare a acestei măsuri nedrepte. „Atunci, relatează sfântul Grigore de Nazianz, bisericile au fost jefuite, iar bogățiile lor au fost duse în templele idolilor, care erau reparate pe cheltuiala creștinilor. Atunci au fost închise școlile și li s-a interzis creștinilor să predea gramatica, retorica, medicina și artele liberale. Se cuvine oare, spunea batjocoritor împăratul Iulian, ca adoratorii adevăratului Dumnezeu să cultive muzele și literatura păgână, ei care socotesc divinitățile noastre infame și știința noastră nelegiuită?"

O altă măsură nedreaptă: sfâșierea și distrugerea Cărților Sfinte. Se va face mai mult decât proscrierea lucrărilor în care se întâlnește numele lui Dumnezeu, așa cum se practică deja; vor fi urmărite pretutindeni Cărțile Sfinte, pentru a fi sfâșiate și distruse.

Așa s-a întâmplat în vremurile trecute, în timpul cumplitei persecuții a lui Antioh Epifanes, prevestire, după mărturia sfântului Ieronim, a persecuției Antihristului.

Atunci s-a văzut, după cum istorisește întâia Carte a Macabeilor, o întreagă armată de funcționari și sbiri ocupată să năvălească în case și să le cerceteze toate ungherele.

„Cărțile Legii lui Dumnezeu erau aruncate în foc, după ce fuseseră sfâșiate. Iar cei la care erau găsite cărțile legământului Domnului erau dați morții potrivit poruncii regelui."

Atunci, de asemenea, potrivit unui alt pasaj al aceleiași cărți, cete de evrei credincioși au părăsit Ierusalimul pentru a se refugia în munți, în cele mai adânci peșteri.

Nefericiții! Pentru a-și salva viața, părăsiseră totul, în afară de câteva foi din aceste cărți, smulse flăcărilor și înroșite de sângele martirilor. Murind de foame și de frig, dar strânși în jurul acestor foi, le citeau pentru a-și întări sufletul, la lumina tremurătoare a unor făclii mai puțin palide decât chipurile lor.

Dar s-a întâmplat ca acele peșteri ale Iudeii să se lumineze, asemenea catacombelor romane de mai târziu, de asemenea flăcări dumnezeiești și de asemenea avânturi, încât, la mulți ani după persecuție, Ionatan Macabeul, unul dintre supraviețuitorii acelor lupte eroice, putea răspunde spartanilor care îi propuseseră o alianță:

„Nu avem nicio nevoie de mângâieri omenești; mângâierea noastră sunt Cărțile Sfinte care se află în mâinile noastre."

Încă o măsură nedreaptă: învățământul obligatoriu și universal al erorii. Există deja ca o pregătire a acestuia în școlile fără Dumnezeu sau, mai degrabă, împotriva lui Dumnezeu. Generalizate în vremea Antihristului, ele își vor pune mâna de fier, pentru a-i îndoi spre apostazie, nu numai asupra tinerilor și tinerelor, ci chiar și asupra copiilor incapabili să se apere, disprețuind protestele părinților și lacrimile mamelor lor!

Sub strânsoarea asupritoare a acestor măsuri nedrepte și a altora încă, s-ar vedea oare împlinindu-se literalmente unul dintre cele mai înfricoșătoare cuvinte ale Sfintei Scripturi:

„Adevărul va fi trântit la pământ" (*Prosternetur veritas in terra*)?

În lunga succesiune a încercărilor omului de la începutul veacurilor, s-a văzut într-adevăr adevărul micșorat, batjocorit, desfigurat, dar

trântit la pământ — niciodată! Va fi oare astfel în vremea Antihristului? Să ne ferim bine de a crede aceasta!

Dacă profetul Daniel s-a slujit de această expresie, a făcut-o pentru a zugrăvi cu putere toată furia care avea să existe în persecuția lui Antioh și toată furia care va exista în aceea a Antihristului. El întrebuințează același limbaj atunci când, vorbind despre încercările la care vor fi supuși creștinii credincioși, vestește că „cornul va purta război împotriva sfinților și îi va birui".

Da, asalturi împotriva creștinilor, asalturi împotriva adevărului creștin! Dar, în vreme ce sfinții, atacați și zdrobiți în trupurile lor, vor ține piept în independența și tăria sufletului lor, adevărul creștin, mai adânc înrădăcinat în sânul Bisericii decât sunt munții în măruntaiele pământului, va vedea sfărâmându-se toate aceste asalturi.

Iar urmașii îndepărtați ai contemporanilor noștri vor repeta, asemenea nouă, în fiecare duminică, la ceasul cântării Vecerniei, acest verset al Psalmilor, care vestește dinainte sfârșitul tuturor luptelor lui Dumnezeu:

„Adevărul Domnului rămâne în veac" (*Veritas Domini manet in æternum*).

Dar, dintre textele care vestesc războiul neîncetat pe care Antihristul îl va purta împotriva lui Dumnezeu și a Bisericii, este unul pe care se cuvine să nu-l lăsăm fără explicație: „Și va cugeta, spune Daniel, că va putea schimba timpurile și legile." Ce trebuie să înțelegem prin această vestire? Ea ne arată că Antihristul își va aroga o putere supraomenească, deoarece numai lui Dumnezeu, Legiuitorul suveran, Îi aparține să rânduiască și să schimbe timpurile.

Omul păcatului va voi să răstoarne toate instituțiile cele mai sacre, toate temeliile religiei și ale societății. A existat deja ca o încercare din partea precursorilor săi. Mahomed a schimbat zilele de sărbătoare și Legea prin publicarea Coranului. De asemenea, în zilele nefaste ale tiraniei iacobine, în 1792, cultul catolic a fost interzis în Franța, iar socotirea timpului a fost modificată prin introducerea unui nou calendar. Sfinților fiecărei zile, ale căror nume au fost șterse, le-au fost substituite legume, animale, morcovul și chiar porcul...

Dar la ce bun să amintim trecutul? Prezentul nu este oare îndeajuns de instructiv și amenințător? Nu oare chiar în sânul Parlamentului unei mari națiuni europene s-a îndrăznit, nu demult, să se propună următorul amendament, pentru ca el să fie ridicat la rang de lege:

„Cele patru sărbători numite concordatare, instituite sub o denumire religioasă, se vor numi, începând cu promulgarea prezentei legi: cea a Înălțării, Sărbătoarea Florilor; cea a Adormirii Maicii Domnului, Sărbătoarea Recoltelor; cea a Tuturor Sfinților, Sărbătoarea Amintirii; cea a Crăciunului sau a Nașterii Domnului, Sărbătoarea Familiei."

Motivul invocat de autorul amendamentului nu era altul decât acesta: „Creștinismul a făcut să dispară toate sărbătorile Antichității... Sărbătorile păgâne aveau cel puțin un merit: acela de a idealiza viața, de a o exalta, de a o celebra. Creștinismul a voit să-L așeze întotdeauna pe Dumnezeul său între om și natură."

Amendamentul propus a fost respins cu 356 de voturi împotriva a 195. Dacă va fi reluat în vremea omului nefast, care va cugeta că poate schimba timpurile și legile, el va dobândi o majoritate.

Dar iată urâciunea urâciunilor.

A NOUA CERTITUDINE: Antihristul se va da el însuşi drept Dumnezeu şi va voi să fie adorat numai el

„Potrivnicul care se înalţă mai presus de tot ceea ce se numeşte Dumnezeu sau este adorat, până într-atât încât să şadă în templul lui Dumnezeu, dându-se pe sine drept Dumnezeu." *(II Tesaloniceni II, 4)* — „Şi s-au închinat Fiarei." *(Apocalipsa XIII, 4)*

Cuvintele „Potrivnicul care se înalţă mai presus de tot ceea ce se numeşte Dumnezeu sau este adorat" aruncă mintea în uimire. Ele descoperă mai întâi că omul fărădelegii va voi să fie adorat, şi adorat numai el.

Când cel mai frumos dintre îngeri şi-a întors ochii de la faţa Domnului şi i-a îndreptat asupra lui însuşi, orbit şi îmbătat de propria sa frumuseţe, a îndrăznit într-adevăr să pretindă adorarea, dar nu cu excluderea lui Dumnezeu: „Mă voi sui la cer, îşi spunea el în inima sa, îmi voi aşeza tronul mai presus de stele, voi şedea pe muntele legământului, voi fi asemenea Celui Preaînalt."

Antihristul va fi mai sacrileg decât Lucifer. Aţâţat de acesta, el nu va încerca numai să se facă egal cu Dumnezeu, să şadă alături de El pe culmea norilor; va pretinde chiar să-L înlocuiască şi să fie adorat numai el. Îi va convinge pe oameni că numai el este adevăratul Dumnezeu şi că, în afară de el, nu există altul. Formula incomunicabilă pe care Dumnezeu Şi-a rezervat-o din toate timpurile: „Eu sunt Domnul şi nu este altul", Antihristul şi-o va însuşi.

Urmarea acestei pretenții de neînchipuit va fi, după cum arată textul, că omul fărădelegii nu va purta război numai împotriva adevăratului Dumnezeu și a adevăratei religii, ci împotriva tuturor cultelor existente.

A existat ca o schiță a acestui viitor într-o particularitate a persecuției lui Antioh Epifanes. Acest principe nelegiuit, despre care fusese profețit că se va ridica și se va mări împotriva oricărui Dumnezeu, nu s-a temut, într-adevăr, să ia pe monedele sale numele de Dumnezeu și să poruncească tuturor supușilor săi să practice propria sa religie.

Lucru vrednic de luat în seamă: toate religiile false din regatul său s-au supus îndată acestui edict, fără nici măcar umbra unei împotriviri: „Toate neamurile au consimțit la această poruncă a regelui Antioh."

Și totuși, aceste religii false nu erau puține la număr, deoarece regatul Siriei, mărginit la nord de Asia Mică, la sud de Egipt, la răsărit de imperiul parților, iar la apus de Mediterana, cuprindea, în vasta sa întindere, pe toți zeii falși ai Mesopotamiei, Ninivei, Siriei, Amonului, Moabului, Samariei, unei părți a Arabiei, Idumeii și țării filistenilor.

Și totuși, nici măcar umbra unui protest: **toate neamurile au consimțit...** Aceasta pentru că soarta erorii — și lucrul acesta se va vedea încă și mai limpede în vremea adevăratului Antihrist — este de a se pleca cu grabă sub privirea unui stăpân și de a nu avea de opus celei mai detestabile dintre tiranii, aceea care cere abdicarea conștiinței, decât tăcerea unui învins, tăcerea unui sclav.

La Ierusalim au existat, de asemenea, dezertări. Mulți iudei au avut lașitatea de a se supune. Dar cea mai mare parte a națiunii a rămas credincioasă adevăratului Dumnezeu. Ca sub lovitura unei zguduiri

neașteptate, credința adormită s-a trezit și s-a ridicat calmă și neînfricată în fața tiranului conștiințelor.

Atunci s-a deschis martirologiul Sinagogii, în care au venit să se înscrie, în fruntea miilor de victime, numele de neuitat ale sfântului bătrân Eleazar, ale celor șapte Macabei și al mamei lor. Timp de trei ani și jumătate, acest martirologiu a rămas deschis...

Edictul lui Antioh, care prescria unitatea cultului în întregul regat sirian, fusese urmat de un al doilea edict, special pentru Israel, adică pentru adevărata religie. Cât de instructiv este cuprinsul său în raport cu prezentul și mai ales cu viitorul! De aceea merită să fie pus în lumină:

„Este interzis să se aducă în templul lui Dumnezeu arderi de tot, jertfe de mulțumire și jertfe de ispășire.

„Este interzisă prăznuirea Sabatului și a sărbătorilor solemne.

„Locurile sfinte și poporul sfânt al lui Israel vor fi pângărite.

„Se vor ridica altare și temple idolilor și se vor jertfi înaintea lor carne de porc și animale necurate.

„Nu se va mai practica circumcizia.

„Sufletul copiilor va fi întinat prin tot felul de necurății și urâciuni, astfel încât ei să uite Legea și să-i schimbe toate rânduielile.

„Și oricine nu va lucra după voința regelui Antioh va fi pedepsit cu moartea."

Oricât de monstruoase ar părea aceste porunci, ele vor fi totuși întrecute sub stăpânirea Antihristului, deoarece toți vor avea obligația de a adora persoana sa. Autorul inspirat al Apocalipsei, care a zărit de departe această adorare, s-a cutremurat și a scos acest strigăt de groază: **„Și s-au închinat Fiarei!"**

Va fi, într-adevăr, deturnarea și profanarea, la picioarele slugii Satanei, a acestui frumos text al Scripturilor consacrat adevăratului Dumnezeu: „Rodul muncii Egiptului, negoțul Etiopiei și sabeenii cei înalți la statură vor trece la tine și vor fi ai tăi; vor merge după tine, vor veni cu lanțuri la mâini, se vor prosterna înaintea ta și te vor ruga, zicând: Numai la tine este Dumnezeu și în afară de tine nu este Dumnezeu."

Apocalipsa adaugă o ultimă trăsătură: împreună cu această adorare a Fiarei, va exista și adorarea Balaurului, a Satanei: „Și s-au închinat Balaurului, care dăduse putere Fiarei."

Adorarea Satanei! Nu este oare aceasta ceea ce se practică deja în ascunzișurile întunecate ale anumitor loji masonice?

A ZECEA CERTITUDINE: Prin minuni diabolice va pretinde Antihristul să dovedească faptul că este Dumnezeu

„Venirea acestui nelegiuit va avea loc după puterea Satanei, cu tot felul de minuni, semne și prodigii înșelătoare." *(II Tesaloniceni II, 9)*

Prin minuni pe cât de numeroase, pe atât de strălucite, Isus Cristos Își dovedise filiația și misiunea dumnezeiască. „Lucrările pe care Tatăl Meu Mi le-a dat să le săvârșesc, aceste lucrări pe care Eu le fac, mărturisesc despre Mine și dovedesc că Tatăl ceresc M-a trimis."

Antihristul va avea pretenția să-și întemeieze, de asemenea, falsa divinitate pe minuni exterioare. Cu ajutorul Satanei și prin puterea acestuia le va săvârși.

Dar aceste minuni vor fi oare reale?

„Se întreabă adeseori, spune sfântul Augustin, dacă aceste expresii «semne sau minuni mincinoase» vor să arate deșertăciunea minunilor prin care Antihristul va înșela simțurile omului, toate aceste lucrări nefiind decât aparente; sau dacă trebuie să înțelegem că însăși realitatea acestor minuni îi va târî în minciună pe cei care vor crede că văd în ele prezența puterii dumnezeiești?"

Iar ilustrul Doctor răspunde: „Se va ști mai târziu."

Această dificultate a dat naștere la două curente de opinii. Unii socotesc că minunile săvârșite de Antihrist prin puterea Satanei vor fi reale, adevărate minuni, și că ele vor târî spre minciună, adică spre credința în divinitatea Antihristului.

Alții socotesc că toate minunile Antihristului vor fi mincinoase, diavolul înșelând simțurile adepților săi.

Oricare ar fi părerea adoptată, ceea ce este sigur este că minunile săvârșite de omul păcatului vor fi considerabile, cuvintele acumulate „minuni, semne, prodigii" arătând o mulțime uimitoare.

A UNSPREZECEA CERTITUDINE: Stăpânirea și persecuția Antihristului vor fi trecătoare. Omul păcatului va fi nimicit

„Se va ține judecata, pentru ca puterea să-i fie luată, ca el să fie nimicit și să piară pentru totdeauna." *(Daniel VII, 26)* — „Și Fiara a fost prinsă..." *(Apocalipsa XIX, 20)* — „...acel nelegiuit pe care Domnul Isus îl va ucide cu suflarea gurii Sale și îl va nimici prin strălucirea venirii Sale." *(II Tesaloniceni II, 8)*

După încercări atât de grele, iată în sfârșit vestirea mângâietoare: Antihristul, după ce va fi ajuns treptat la culmea puterii, va fi răsturnat dintr-odată și pentru totdeauna. „Și Fiara a fost prinsă..." Biruința va fi pe cât de ușoară, pe atât de grabnică.

Într-adevăr, nelegiuitul nu va fi nimicit printr-un mare act al puterii dumnezeiești. Suflarea lui Isus și prima strălucire a celei de-a doua veniri a Sale vor fi de ajuns pentru a-l răsturna pentru totdeauna pe fiul pierzării, pe omul abominabil, în aparență de nebiruit.

În ce moment al domniei sale nefaste se va săvârși căderea? Nu vom întârzia să arătăm aceasta, căci este o certitudine că ea se va săvârși...

Într-o zi, pe când persecuția lui Antioh Epifanes slăbise întrucâtva, un car care ridica vârtejuri de praf se îndrepta, în galopul întreit al cailor, pe drumul de la Ecbatana la Babilon, în direcția Ierusalimului. Mâniat

că sângele martirilor nu mai curgea în șuvoaie, un om așezat în acest car nu înceta, prin hule execrabile, să-i grăbească alergarea amețitoare:

„Mergi odată! — urla el neîncetat către vizitiul cailor săi — nu știi că mă grăbesc să ajung la Ierusalim? Vreau să fac din el mormântul iudeilor; voi da cadavrele lor păsărilor cerului și fiarelor sălbatice; îi voi nimici până și pe copiii cei mai mici!"

Și scântei mai puțin arzătoare decât ura omului așezat în car zburau de sub copitele cailor; iar în această goană infernală, copaci, case și coline dispăreau asemenea unor umbre...

Dar, iată, deodată se aude o trosnitură sinistră. Din cer s-a abătut răzbunarea dumnezeiască. Omul nelegiuit s-a prăvălit din carul său. Din mădularele sale zdrobite și din carnea sa sfâșiată se răspândește, printre mii de viermi, o asemenea putoare, încât, din armata care se îmbulzea în urma sa, nimeni nu voiește să-l transporte pe acest Antihrist al Vechiului Testament.

Era într-adevăr el, Antioh! Iar rolul pe care i-l rânduise îngăduința dumnezeiască luase sfârșit.

Prin persecuția sa, el reînsufleți se credința și curajul celor aleși, ale căror veșminte se albiseră în sângele martiriului.

El supusese și zdrobise sub piciorul său de fier toate religiile false și pe toți apostații.

El însuși, cel mai apostat și cel mai nelegiuit dintre toți, era zdrobit fără mână omenească, după cum profeți se Daniel.

Dar Ierusalimul rămânea în picioare! Sub zidurile sale răsunau trâmbițele biruitoare ale Macabeilor...

Ceva mai grabnic și mai izbitor se va săvârși împotriva adevăratului Antihrist, cel al Noului Testament. O simplă suflare a gurii lui Cristos îl va ucide; prima strălucire a venirii Sale îl va nimici.

După cum, în revărsatul zorilor, vedem întunericul fugind înainte de apariția soarelui, tot astfel, la apropierea Soarelui dreptății, chiar înainte de strălucirea celei de-a doua veniri, fără niciun efort din partea lui Cristos, **Cornul va fi fost smuls, Fiara va fi dispărut, Omul fărădelegii va fi fost nimicit.**

II — LUCRURI PROBABILE

PRIMA PROBABILITATE: Iudeii îl vor aclama pe Antihrist drept Mesia şi îi vor fi auxiliari pentru întemeierea domniei sale

„Eu am venit în numele Tatălui Meu şi nu M-aţi primit; altul va veni în numele său şi pe acela îl veţi primi." (Sfântul Ioan V, 43)

Pe acest cuvânt adresat de Isus Cristos iudeilor, contemporanii și potrivnicii Săi, s-a întemeiat această credință; și se poate spune că ea

constituie părerea comună a Părinților Bisericii. Să-i numim pe sfântul Irineu, sfântul Hipolit, sfântul Ilarie, sfântul Chiril al Ierusalimului, sfântul Grigore de Nazianz, sfântul Efrem, sfântul Ambrozie, Rufin, sfântul Ieronim, sfântul Ioan Gură de Aur, sfântul Prosper, sfântul Chiril al Alexandriei, Teodoret, Victorin, sfântul Grigore cel Mare, Andrei al Cezareei, Venerabilul Beda, sfântul Ioan Damaschin, Teofilact, sfântul Anselm etc.

Este de ajuns să-i citățm pe cei mai renumiți:

Sfântul Ieronim: „Domnul, vorbind despre Antihrist, le spune iudeilor: *Eu am venit în numele Tatălui Meu și nu ați crezut în Mine; altul va veni în numele său și pe acela îl veți primi*"... Iudeii, după ce au disprețuit adevărul în persoana lui Isus Cristos, vor primi minciuna, primindu-l pe Antihrist."

Sfântul Ioan Gură de Aur: „Cine este acela despre care Mântuitorul vestește că va veni, dar nu în numele Tatălui Său? Antihristul; iar prin aceasta El denunță în chip vădit necredința iudeilor."

Sfântul Ambrozie: „Aceasta arată că iudeii, care n-au voit să creadă în Isus Cristos, vor crede în Antihrist."

Sfântul Efrem: „Într-un chip cu totul deosebit, Antihristul va înconjura cu favoruri națiunea iudaică. Dar tot cu onoruri extraordinare îl va acoperi națiunea deicidă și va aplauda domnia sa."

Sfântul Grigore cel Mare: „Iudeii își vor pune încrederea într-un om, ei care refuză să creadă în Răscumpărătorul, atunci când, la sfârșitul lumii, se vor da Antihristului."

Sfântul Ioan Damaschin: „Iudeii L-au respins, așadar, pe Domnul Isus, Cristos și Dumnezeu și Fiu al lui Dumnezeu; dimpotrivă, îl vor primi pe impostorul care își va atribui cu trufie dumnezeirea."

Sfântul Hipolit, ucenic al sfântului Irineu și unul dintre cei dintâi care au scris despre acest subiect, îi pune chiar pe iudei să vorbească:

„Își vor spune unii altora: «Se află oare în generația noastră un om atât de bun și atât de drept?» Vor merge la el și îi vor spune: «Noi toți îți vom sluji; în tine ne punem încrederea; te recunoaștem drept cel mai drept de pe întreg pământul; de la tine așteptăm mântuirea.» Și îl vor proclama Rege."

Orice uimire încetează în fața acestor comentarii și a acestor vestiri venite de la asemenea autorități, mai ales când se vede crescând în fiecare zi enorma putere financiară a iudeilor, intrigile lor, ascensiunea lor către cele dintâi locuri în principalele State, înțelegerea lor de la un capăt al lumii la celălalt. În fața unei asemenea preponderențe, nu mai este greu de înțeles și de admis cum vor putea contribui la întemeierea formidabilei puteri a Antihristului.

Această aclamație a persoanei sale și ajutorul pe care i-l vor aduce sunt, așadar, lucruri probabile. Dar de ce nu sunt sigure?

Iată motivul:

Cele mai multe dintre mărturiile patristice relatate mai sus se întemeiază pe acest cuvânt al lui Isus Cristos, adresat de El iudeilor: „Eu am venit în numele Tatălui Meu și nu M-ați primit; altul va veni în numele său și pe acela îl veți primi." Or, cu privire la acest text, sfântul Toma de Aquino observă că, de la adevăratul Cristos încoace,

ivindu-se deja printre iudei un mare număr de falși Cristoși și fiind primiți de ei, s-ar putea ca textul, considerat în sine, să se refere nu la Antihrist, ci la oricare dintre acești falși Mesia, dintre acești falși Cristoși. Totuși, adaugă sfântul Toma, acest text poate fi primit, în mod probabil, în sensul referitor la Antihrist, datorită autorității sfinților Părinți care l-au înțeles astfel: „Textul este probabil datorită autorității sfinților Părinți" (*Locus probabilis est propter auctoritatem sanctorum Patrum*).

A DOUA PROBABILITATE: Durata persecuției Antihristului va fi de trei ani și jumătate

„Sfinții vor fi dați în mâinile lui pentru un timp și timpuri și jumătatea unui timp."
(Daniel VII, 25) — „Și i s-a dat Fiarei puterea de a lucra timp de patruzeci și două de luni." (Apocalipsa XIII, 5)

S-a spus mai înainte, la a doua certitudine, că puterea și persecuția Antihristului nu vor fi decât trecătoare. Aceasta este sigur. Dar ar fi oare cu putință să li se determine cu exactitate durata? În această privință nu se poate da decât un răspuns probabil, nu sigur, potrivit celor două texte citate.

Textul lui Daniel este, într-adevăr, tainic: el nu precizează decât trei timpuri și jumătate, fără a determina ce trebuie înțeles prin aceste expresii, care pot însemna o perioadă de zile, de luni, de ani sau de

veacuri. Numeroși comentatori vechi — sfântul Efrem, sfântul Ieronim, Teodoret etc. — precum și moderni și contemporani presupun că un „timp" corespunde unui an. Ei au dreptate. Într-adevăr, datorită textului Apocalipsei, cel al lui Daniel este lămurit. Prezicând că stăpânirea Antihristului nu va dura decât patruzeci și două de luni, Apocalipsa îngăduie să se conchidă că „un timp și timpuri și jumătatea unui timp" reprezintă trei ani și jumătate, durată echivalentă cu patruzeci și două de luni.

S-a făcut o observație ingenioasă: „Este de remarcat că Daniel nu spune simplu: trei timpuri și jumătate, ci: un timp, două timpuri... El împarte astfel epoca Antihristului în trei perioade distincte: una relativ scurtă, în timpul căreia vrăjmașul lui Dumnezeu și al oamenilor își va întemeia puterea; a doua, mai lungă, care îl va vedea exercitându-și influența nefastă; a treia, care părea că va trebui să se prelungească și mai mult, va fi, dimpotrivă, foarte scurtă, deoarece puterea lui va fi dintr-odată zdrobită de Domnul."

III — LUCRURI NEHOTĂRÂTE

Sunt acelea care nu sunt stabilite nici prin consimțământul unanim al Părinților, nici prin texte precise ale Sfintei Scripturi.

PRIMUL LUCRU NEHOTĂRÂT: Naționalitatea Antihristului

După mai mulți Părinți ai Bisericii, urmați de anumiți exegeți, Antihristul ar proveni din neamul iudaic și chiar din tribul lui Dan.

„Aceasta, obiectează Bossuet, este o chestiune nu de dogmă, nici de autoritate, ci de conjectură."

Să adăugăm că aceste conjecturi nu se sprijină pe niciun temei solid.

1° Mai întâi, în ceea ce privește neamul iudaic. Motivele invocate sunt următoarele, cărora li se va răspunde pe rând.

a) Vestindu-l pe Antihrist, Daniel l-a înfățișat sub forma unui *corn mic*. Or, conchide Teodoret: „Daniel îl numește pe Antihrist un corn mic, deoarece se va naște din micul trib al iudeilor."

Răspuns: Pentru a arăta creșterea treptată a Antihristului și dezvoltarea domniei sale, Daniel îl înfățișează mai întâi sub simbolul unui corn mic, care devine apoi mai mare și mai puternic decât celelalte. *(Daniel VII, 8, 20.)*

b) Daniel, cap. XI, 21, spune: „Îi va urma un om disprețuit, căruia nu i se vor acorda onorurile regale; el va veni pe ascuns și va pune stăpânire pe regat prin viclenie."

Explicația sfântului Ieronim: „După comentatorii noștri, aceasta se va împlini la sfârșitul lumii prin Antihrist, care trebuie să se ivească dintr-o națiune mică, adică din poporul iudaic; începuturile lui vor fi

atât de smerite și va fi atât de disprețuit, încât nu i se vor acorda onorurile regale; dar va dobândi puterea prin intrigi și prin viclenie."

Răspuns: Acest text, în sensul său literal, se aplică nu Antihristului, ci lui Antioh, care l-a împlinit întocmai. În pofida supranumelui de Epifanes („Ilustrul"), pe care linguşirea unora dintre supuşii săi i-l atribuise, Antioh era în realitate un om foarte josnic și cu instincte grosolane. De aceea, poporul nu a întârziat să parodieze acest supranume, transformându-l în Epimanes („Nebunul"). Este posibil ca, în aceasta, Antioh să fi fost figura Antihristului, care avea să împlinească mai târziu interpretarea relatată de sfântul Ieronim; însă lucrul rămâne nehotărât.

c) „Cristos fiind născut dintre evrei, Antihristul va avea aceeași origine." Acesta este motivul adus de sfântul Hipolit, martir.

Răspuns: Nu este decât o presupunere, formulată sub forma unei antiteze.

d) Este o opinie admisă ca probabilă că iudeii îl vor aclama pe Antihrist drept Mesia pe care îl așteaptă. Or, ei n-ar putea face aceasta decât dacă Antihristul ar fi de același neam cu ei, adică de origine iudaică. Acesta este raționamentul lui Malvenda.

Răspuns: De-a lungul veacurilor, iudeii i-au aclamat pe toți vrăjmașii lui Isus Cristos și ai Bisericii, oricare le-ar fi fost originea, și s-au făcut auxiliarii lor. În Marele Sanhedrin ținut la Paris în 1807, ei au acoperit numele lui Napoleon cu laude și expresii biblice rezervate în chip exclusiv lui Mesia; și totuși Napoleon nu era de sânge iudaic. Ei au recunoscut chiar pe Mesia în vestitele principii ale Revoluției franceze: „Mesia a venit pentru noi la 28 februarie 1790, odată cu

Declarația drepturilor omului." Cu atât mai mult, de ce nu l-ar recunoaște într-o ființă extraordinară precum Antihristul, chiar dacă acesta n-ar fi din neamul lor?

e) Antihristul trebuie să provină din tribul lui Dan, unul dintre cele douăsprezece triburi ale lui Israel. Prin urmare, va fi de origine iudaică.

Răspuns: Dintre toate motivele invocate, acesta din urmă este cel mai puternic. Este evident, într-adevăr, că, dacă Antihristul trebuie să fie danit prin sânge, naționalitatea sa iudaică rămâne incontestabilă. Dar trebuie oare să fie astfel?

2° Va descinde Antihristul din tribul lui Dan?

La această întrebare, Părinții — trebuie să recunoaștem — răspund, și încă într-un număr destul de mare, afirmativ: Antihristul va fi din vechiul trib iudaic al lui Dan. Au împărtășit această opinie sfântul Irineu, sfântul Hipolit, sfântul Ambrozie, sfântul Augustin, sfântul Prosper, Teodoret, sfântul Eucheriu, sfântul Anastasie Sinaitul, sfântul Grigore cel Mare, sfântul Isidor, Venerabilul Beda, sfântul Anselm, Rupert, Richard de Saint-Victor, sfântul Antonin și un număr nu mai mic de exegeți.

Pe ce își întemeiază ei părerea? Pe următoarele trei texte ale Scripturilor:

a) Pe un pasaj din vestita profeție a lui Iacob, în care patriarhul muribund descoperă viitorul celor douăsprezece triburi ale lui Israel, reprezentate de cei doisprezece fii ai săi. Ajungând la Dan, el strigă: „Dan să fie ca un șarpe pe cale și ca o viperă cu coarne pe cărare, care

mușcă piciorul calului, pentru ca acela care îl călărește să cadă pe spate."

Vipera cu coarne este una dintre reptilele cele mai primejdioase. Ea se ascunde în nisip și se aruncă asupra călărețului și a calului său. Din aceste imagini puțin favorabile, Părinții mai sus numiți au conchis că Antihristul va aparține tribului lui Dan.

Răspuns: Sensul acestei profeții este că Dan va suplini prin viclenie ceea ce îi va lipsi în putere. Viclenia nu este disprețuită la orientali; dimpotrivă, este prețuită tot atât cât vitejia. Acest caracter, care unește puterii istețimea și viclenia și care, la nevoie, suplinește puterea prin viclenie, apare deja în expediția daniților împotriva Laișului *(Judecători XVIII, 28-29)*; dar mai ales în Samson, originar din tribul lui Dan, această profeție și-a primit strălucita împlinire. Sunt cunoscute toate cursele pe care Samson le-a întins filistenilor. Dar în acest text nu există niciun indiciu care să îngăduie raportarea lui la Antihrist, deși Cornelius a Lapide spune: „Iacob a prezis acestea, în sens literal, despre Samson, iar în sens alegoric, despre Antihrist" (*Jacob ad litteram hæc prædixit de Samsone, allegorice de Antichristo*).

b) Pe un text din *Ieremia*, VIII, 16: „Din Dan se aude nechezatul cailor săi; toată țara se cutremură de nechezatul cailor săi de război: au venit și au mistuit țara și tot ce cuprinde ea, cetatea și locuitorii ei."

Răspuns: Este vorba despre invazia caldeeană. Oastea lui Nabucodonosor a ajuns la Dan, la hotarul de miazănoapte al Palestinei. Deja se aud nechezăturile cailor săi. Iar Ieremia, care predicase în zadar pocăința, adaugă: „Durerea mea este mai presus de orice durere; inima mea lâncezește înlăuntrul meu." Prin urmare,

Nabucodonosor, ridicat de Dumnezeu pentru a fi răzbunătorul Său, este cel vestit ca venind din Dan, iar nu Antihristul.

c) Pe *tăcerea* pe care o păstrează sfântul Ioan cu privire la Dan în enumerarea triburilor lui Israel, în capitolul VII al Apocalipsei. De aici s-a tras concluzia următoare: întrucât toate triburile lui Israel, cu excepția celui al lui Dan, își dau partea lor Ierusalimului ceresc descris de sfântul Ioan în acest capitol, fără îndoială că din pricina Antihristului tribul lui Dan nu este numit.

Răspuns: Tăcerea sfântului Ioan, dacă este reală, nu dovedește nimic, deoarece în cele mai multe enumerări biblice există întotdeauna câte un trib omis. Aici este Levi, în *Numeri*, XIII; dincolo este Simeon, în *Deuteronom*, XXIII.

De altfel, nu este sigur că tăcerea sfântului Ioan este reală și se poate socoti, împreună cu Dom Calmet, că Apostolul nu-l omisese pe Dan. Unul dintre primii copiști, înșelat de asemănarea dintre litere, ar fi putut citi „Man" în loc de „Dan" și să scrie „Man.", prescurtarea lui Manase, care ar fi trecut apoi în text. Ipoteza este cu atât mai plauzibilă cu cât prezența lui Manase în enumerarea Apocalipsei nu are un motiv evident, deoarece acest trib nu este decât o ramură a tribului lui Iosif, al cărui nume este menționat în același loc.

Deși cele trei texte scripturistice invocate pentru a stabili originea danită a Antihristului nu sunt probante, ar trebui totuși să se țină seama de autoritatea Părinților care se sprijină pe aceste texte, dacă ei le-ar întemeia pe o tradiție. Or, nu acesta este cazul în chestiunea de față.

Nu numai că ei nu menționează nicio tradiție pozitivă, dar mai mulți se folosesc de expresii îndoielnice precum acestea: „Se socotește" (*existimatur*)... „Eu socotesc" (*ego arbitror*)... „Unii relatează" (*nonnulli ferunt*)... „Se relatează" (*fertur*)... „Unii spun" (*dicunt quidam*)... etc.

Dacă la aceste expresii, care denotă mai curând opinii personale decât o tradiție, se adaugă lipsa unanimității Părinților, precum și faptul istoric și neîndoielnic că, de aproape douăzeci de veacuri, toate triburile lui Israel sunt amestecate într-o confuzie de nedescurcat și că genealogiile au pierit, se va recunoaște că opinia care face să provină Antihristul din tribul lui Dan este foarte discutabilă.

În rezumat, naționalitatea iudaică a Antihristului rămâne *nehotărâtă*. Ea nu este nici sigură, nici probabilă, ci numai *posibilă*: nimic mai mult. Numai evenimentul va hotărî chestiunea.

AL DOILEA LUCRU NEHOTĂRÂT: Numele Antihristului

Sfântul Ioan l-a indicat, dar într-un chip extrem de tainic, dând numai numărul acestui nume:

„...Nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, dacă nu are semnul sau numele Fiarei ori numărul numelui ei... Cel care are pricepere să socotească numărul Fiarei; căci este număr de om, iar numărul ei este șase sute șaizeci și șase." *(Apocalipsa XIII, 17-18.)*

La cei vechi și îndeosebi la evrei, greci și latini, literele alfabetului erau folosite drept cifre. Fiecare literă avea astfel o valoare numerică. De aici următorul procedeu: adunând valoarea numerică a literelor folosite într-un anumit cuvânt sau pasaj, se obținea un număr, iar cu literele care reprezentau totalul se găsea un nume.

Numărul Fiarei fiind 666, s-a încercat, așadar, transformarea cifrelor acestui număr în litere și alcătuirea din ele a numelui tainic al Antihristului. S-a încercat aceasta în greacă, ebraică și latină. Osteneală zadarnică! Rezultatele obținute diferă prea mult între ele pentru a putea vedea în ele ceva precis și definitiv.

După valoarea literelor grecești, numele Antihristului ar fi unul dintre următoarele:

Λατεῖνος, Latinus (S. Irénée).
Τειτάν, Titan.
Γενσηρικός, Genseric (Rupert).
Μαομέτις, Mahomet.
Λαμπετής, Splendidus.
Ἀποστάτης, Cornelius a Lapide)..., etc.

După valoarea literelor ebraice, numele Antihristului ar fi: *Latinus* (Latinul) — *Nero Cesar* — *Elion Adonai Jehova hakados* („Dumnezeul Preaînalt, Domnul, Iehova cel sfânt" — *Altissimus Dominus Jehova sanctus*), după Malvenda:

λ = 30
α = 1
τ = 300
ε = 5

ι = 10
ν = 50
ο = 70
ς = 200
Total = 666

După valoarea literelor latine, numele Antihristului ar fi: *Diocles Augustus* (Diocleţian), propus de Bossuet — *Caius Caesar* (Caligula) etc.

Din aceste diferite exemple se poate conchide câtă osteneală zadarnică s-a cheltuit pentru descoperirea numelui omului păcatului. El rămâne un lucru nehotărât.

De altfel, „este departe de a fi sigur că trebuie căutat un nume propriu de om, cu sau fără titlu de demnitate, în numărul 666. Ne aflăm aici în faţa unei enigme al cărei secret poate că Apostolul sfântul Ioan nu l-a descoperit niciodată nimănui, deoarece cei mai vechi comentatori şi însuşi sfântul Irineu, deşi cunoscuse ucenici ai sfântului Ioan, n-au propus explicaţia decât cu ezitare şi nesiguranţă. Ar fi nevoie de pagini întregi numai pentru a enumera personajele despre care s-a crezut că pot fi descoperite în acest număr. Dar poate că numai viitorului îi aparţine să ne descopere dezlegarea enigmei şi, când adevăratul Antihrist se va fi arătat, ceea ce este atât de întunecat astăzi va fi atunci limpede ca lumina zilei."

Se ştie că, în secta francmasonilor, numerele joacă un mare rol. Fiecare grad este caracterizat acolo printr-un număr special. Oare şi anumite nume nu sunt caracterizate în acelaşi fel? Cine ştie? Acest număr 666 indică poate numărul şi numele pe care Antihristul le va

purta în sânul societăților secrete care nu vor întârzia să se îmbulzească în urma lui.

AL TREILEA LUCRU NEHOTĂRÂT: Sediul imperiului Antihristului

Încă două opinii:

1° Prima este reprezentată de sfântul Irineu, care se exprimă astfel: „Antihristul, în vremea domniei sale, va muta sediul imperiului său în Ierusalimul pământesc."

Alături de sfântul Irineu se numără sfântul Hipolit, Sulpicius Severus, Andrei, episcopul Cezareei, Areta, Rabanus, Sanderus, Bellarmin, Becanus, Viegas, Lessius, Ferrerius, Cornelius a Lapide, precum și învățatul Suarez, ale cărui cuvinte sunt următoarele: „Este de crezut că domnia Antihristului se va întemeia mai ales printre iudei și că el va restaura cetatea părinților lor, cu care ei s-au mândrit întotdeauna, precum și templul ei."

Partizanii acestei opinii se întemeiază:

a) Pe un text al Apocalipsei care spune că cei doi martori ai lui Dumnezeu, Enoh și Ilie, potrivnicii Antihristului, *vor fi omorâți în cetatea cea mare în care Domnul lor a fost răstignit*. Aceste cuvinte desemnând Ierusalimul, se conchide că, dacă cei doi martori sunt

omorâți în această cetate, aceasta se datorează faptului că Antihristul își va avea acolo sediul imperiului.

b) Această opinie se mai întemeiază și pe motive de convenință.

După cum în Iudeea și, mai ales, la Ierusalim, Cristos, în timpul vieții Sale pământești, a așezat sediul imperiului Său spiritual; după cum acolo S-a născut, a trăit, a predicat, a săvârșit minunile Sale, a întemeiat Evanghelia; după cum acolo a fost răstignit, a murit, a înviat, S-a înălțat la cer și a dat naștere Bisericii; într-un cuvânt, după cum acolo a împlinit întreaga iconomie dumnezeiască rânduită din veșnicie pentru mântuirea neamului omenesc: pentru toate aceste motive, Antihristul, inspirat de Satana, va reveni, pentru a-și împlini pe deplin misiunea infernală de potrivnic al lui Cristos, asupra tuturor etapelor vieții Mântuitorului, spre a le combate, a le șterge, a le nimici. În acest scop, tot la Ierusalim și-ar fixa sediul imperiului său diabolic.

Mai mult, dacă Antihristul ar lucra altfel, ar putea oare să se facă primit drept Mesia de către iudei, care visează o glorie pământească pentru Ierusalim și își închipuie că această cetate va deveni în viitor sediul imperiului mesianic?

Acest ultim motiv pare să se întărească, în zilele noastre, prin apariția sionismului. Iată programul său: „Nu au venit oare timpurile pentru a reconstitui această naționalitate iudaică după care Israel, din adâncul sinagogilor și ghetourilor sale, n-a încetat să suspine?"

S-a format, așadar, o vastă asociație între iudeii credincioși din lumea întreagă, în vederea recuperării Palestinei și Ierusalimului. Șapte congrese s-au ținut deja la Basel pentru a găsi mijloacele necesare.

Ultimul, din 27 până în 30 iulie 1905, a fost deosebit de interesant din punctul de vedere care ne preocupă.

Maiestatea Sa Sultanul Constantinopolului nearătându-se favorabil dorințelor sioniștilor, Anglia oferise cu bunăvoință un vast teritoriu în Uganda, în estul Africii centrale, pentru a se încerca acolo constituirea unui Stat iudaic autonom. Congresul, alcătuit din peste opt sute de delegați ai iudaismului mondial, a adoptat cu o largă majoritate următoarea rezoluție:

„Congresul menține cu fermitate principiile programului său, care urmărește întemeierea unei patrii pentru poporul iudaic în Palestina. El refuză orice colonizare în afara Palestinei sau a țărilor învecinate.

„Congresul votează mulțumiri guvernului englez pentru oferta sa privind un teritoriu în Africa orientală."

Ar fi aceasta o pregătire pentru stabilirea sediului Antihristului la Ierusalim, prin concursul viitor al iudeilor?

2° A doua opinie desemnează Roma Papilor drept sediu al acestui imperiu, iar argumentele sale sunt următoarele.

Reluând mai întâi textul sfântului Ioan privitor la moartea celor doi martori, Enoh și Ilie, ea observă, și pe bună dreptate, că acesta nu este concludent. Într-adevăr, s-ar putea ca acești doi martori să fie omorâți la Ierusalim din porunca Antihristului, fără ca acesta să-și aibă atunci acolo sediul imperiului și chiar fără ca el să locuiască acolo.

Roma, dimpotrivă, nu pare oare indicată? Acolo, pentru a se opune mai deplin adevăratului Cristos, Antihristul și-ar așeza sediul puterii

sale. El ar ședea la Roma redevenită păgână, potrivit unei vechi tradiții, și, ridicându-se în fața capului Bisericii, ar reînvia Imperiul roman sau latin.

Se pare că aceia care pregătesc domnia Antihristului au conceput și adoptat acest plan. Împotriva Romei, într-adevăr, se coalizează de ani de zile eforturile tuturor sectelor masonice. Roma redevenită păgână ar fi etapa pregătitoare pentru regalitatea romană a Antihristului.

O gravă alocuțiune a lui Leon al XIII-lea dă de gândit. Ea a fost rostită în Consistoriul din 30 iunie 1889:

„Este dureros să constatăm că, în această augustă Cetate în care Dumnezeu a așezat locuința Vicarului Său, răsună elogiul rațiunii omenești răzvrătite împotriva lui Dumnezeu și că, acolo unde lumea întreagă a fost învățată să ceară principiile curate ale Evangheliei și sfaturile mântuirii, astăzi, prin efectul unei răsturnări criminale, erori vinovate și însăși erezia sunt consacrate nepedepsit prin statui. Evenimentele ne-au adus până acolo încât vedem urâciunea pustiirii în locul sfânt... Unui om nelegiuit și pierdut în moravuri i se ridică un monument. Această cetate a Romei, despre care se afirma că trebuie să fie întotdeauna sediul glorios și sigur al Pontifilor Romani, se voiește a fi făcută capul unei noi impietăți, întemeindu-se în ea cultul absurd și insolent al rațiunii omenești ridicate ca pe o culme dumnezeiască."

Durerea pe care Leon al XIII-lea o revărsa astfel în sânul Sacrului Colegiu o exprima, câțiva ani mai târziu, la 8 decembrie 1892, întregului popor italian:

„Se poate oare vedea fără lacrimi partea cea mai privilegiată a turmei adorabilului nostru Răscumpărător, un popor care a rămas

întotdeauna credincios vreme de nouăsprezece veacuri, expus astăzi, în fiecare ceas, primejdiei iminente a apostaziei și târât pe calea erorilor și a viciilor, a mizeriilor materiale și a înjosirilor morale?... Dar de unde vine acest război? El provine mai ales din acea sectă masonică despre care v-am vorbit pe larg în Enciclica *Humanum genus*, din 20 aprilie 1884, și, mai recent, la 15 octombrie 1890, adresându-Ne episcopilor, clerului și poporului Italiei. Prin aceste două scrisori, Noi am smuls masca sub care masoneria se ascundea de ochii poporului și am dezvăluit-o în hidoasa ei diformitate, în lucrarea ei întunecată și funestă... Prin comploturi, corupție și violență, ea a ajuns să domine Italia și Roma însăși..."

În Enciclica *Humanum genus*, amintită de augustul Pontif și una dintre cele dintâi ale Pontificatului său, se găsea deja acest avertisment solemn:

„În răstimp de un veac și jumătate, secta francmasonilor a făcut progrese de necrezut. Folosind deopotrivă îndrăzneala și viclenia, ea a pătruns în toate treptele ierarhiei sociale și începe să dobândească, în sânul Statelor moderne, o putere care echivalează aproape cu suveranitatea... Față de Scaunul Apostolic și de Pontiful Roman, vrăjmășia acestor sectari și-a îndoit intensitatea. După ce, sub pretexte mincinoase, l-au despuiat pe Papă de suveranitatea sa temporală, garanție necesară a libertății și drepturilor sale, l-au redus la o situație deopotrivă nedreaptă și intolerabilă, până când, în cele din urmă, în aceste vremuri din urmă, promotorii acestor secte au ajuns la punctul care era de multă vreme țința planurilor lor secrete: anume că a venit momentul de a suprima puterea sacră a Pontifilor Romani și de a nimici cu desăvârșire această Papalitate care este de instituire dumnezeiască..."

Celor două opinii expuse, evenimentul împlinit le va da o dezlegare hotărâtoare. Până la acea vreme, chestiunea rămâne nehotărâtă. Dacă Ierusalimul va deveni sediul imperiului Antihristului, principalii săi promotori vor fi fost iudeii; dacă va fi Roma, vor fi francmasonii.

AL PATRULEA LUCRU NEHOTĂRÂT: Templul în care Antihristul se va face adorat

Sfântul Pavel a spus: „Potrivnicul care se înalță mai presus de tot ceea ce se numește Dumnezeu sau este adorat, până într-atât încât să șadă în templul lui Dumnezeu, dându-se pe sine drept Dumnezeu." *(II Tesaloniceni II, 4.)*

Care va fi templul martor al acestei urâciuni?

a) O primă opinie desemnează templul din Ierusalim, care ar fi ridicat din nou, în parte sau în întregime, din ruinele sale de către Antihrist și în care acesta și-ar face aduce onoruri dumnezeiești. Ea este adoptată de sfântul Irineu, sfântul Hipolit, sfântul Chiril al Ierusalimului, sfântul Ioan Damaschin, Sever, Sulpicius și de un anumit număr de exegeți, atât vechi, cât și moderni.

Potrivit sensului propriu și literal trebuie, spun ei, înțeles cuvântul *templu*. Căci, în vremea sfântului Pavel, autorul acestei Epistole către Tesaloniceni, templul din Ierusalim era cel care purta prin antonomază numele de *Templu*; era desemnat pur și simplu prin acest

nume, după cum reiese din sfântul Luca *(Faptele Apostolilor III și V)* și din alte texte.

Pe atunci nu existau încă temple creștine și numai templul din Ierusalim era numit Templul lui Dumnezeu. Este, așadar, mai verosimil, spune Suarez, că despre acesta a vorbit sfântul Pavel.

b) Împotriva acestei păreri, o a doua opinie răspunde că nu este nicidecum demonstrat că sfântul Pavel, prezicând că Antihristul va ședea în *Templul lui Dumnezeu*, l-a avut în vedere pe cel din Ierusalim.

Într-adevăr, sfântul Ieronim, explicând cuvintele Apostolului, spune: „Va ședea în Templul lui Dumnezeu, adică fie în Ierusalim, după cum socotesc unii, fie în Biserică, ceea ce nouă ni se pare mai adevărat."

Sfântul Ioan Gură de Aur spune de asemenea: „Nu în templul din Ierusalim, ci în templul Bisericii."

Dar cum ar ședea Antihristul în templul Bisericii? Teodoret explică: „Ceea ce Apostolul numește *Templul lui Dumnezeu* sunt bisericile în care acest nelegiuit va lua rangul întâi, locul cel dintâi, străduindu-se să se facă recunoscut drept Dumnezeu."

Teofilact explică și mai limpede: „Nu în templul din Ierusalim, ci pur și simplu în biserici, în orice templu consacrat lui Dumnezeu."

Aceasta este și părerea sfântului Ilarie, a lui Cajetan, Villalpand, Estius etc.

În fața acestei împărțiri a opiniilor, sfântul Augustin a socotit chestiunea nehotărâtă: „Care este *Templul lui Dumnezeu* în care Antihristul trebuie să șadă? Va fi oare pe ruinele Templului pe care Solomon îl zidise? Va fi oare în Biserica lui Dumnezeu? Aceasta este nesigur."

Trebuie să urmăm aici pe Episcopul de Hipona și să recunoaștem că această chestiune, asemenea celei privitoare la sediul imperiului Antihristului, rămâne nehotărâtă.

IV — LUCRURI FANTEZISTE (ANTIOH EPIFANES)

Mai mulți Părinți și mai mulți exegeți, antrenați de studiile lor, au încercat să pătrundă mai adânc, până în intimitatea vieții Antihristului. Nu respingem *a priori* opiniile pe care le-au emis și ne ferim cu grijă să le calificăm drept false. Dar, întrucât aceste opinii nu au drept temei nici texte evidente ale Scripturii, nici Tradiția patristică, le așezăm sub denumirea de *fanteziste*, fără a atribui, de altfel, acestei expresii nimic blamabil sau lipsit de respect, ci numai sensul unor opinii libere și puțin întemeiate. Numai evenimentul va putea face să li se atribuie calificarea care li se cuvine. Dar, dacă se va

întâmpla ca faptele să le dezmintă, nu va trebui uitat că Părinții și exegeții emit adeseori numai opinii personale, fără a avea câtuși de puțin pretenția de a tranșa chestiunile. „În lucrurile îndoielnice, libertate" (*In dubiis libertas*), a spus sfântul Augustin; și de aceea Părinții și exegeții despre care este vorba au dreptul ca părerea lor să fie respectată până la dovada istorică a contrariului; iar dacă evenimentul va obliga, în viitor, la abandonarea ei, aceasta să se facă întotdeauna păstrând neștirbite onoarea persoanelor și autoritatea lor.

Odată stabilit acest principiu al unei exegeze loiale și respectuoase, ne putem întreba ce anume a determinat și a trasat pentru mai mulți această cale a *fanteziei*. Răspunsul reiese chiar din paginile lor: atracția *figurismului*.

Se știe că Biserica a învățat întotdeauna existența unui sens figurat în Sfânta Scriptură, iar această existență se întemeiază pe însăși afirmația cuvântului lui Dumnezeu: „Aceste lucruri li se întâmplau în chip figurat", spune sfântul Pavel, amintind mai multe întâmplări din șederea israeliților în pustiu. Însuși Domnul nostru a stabilit existența sensului figurat, arătându-ne în Iona, îngropat vreme de trei zile în pântecele unui pește, imaginea alegorică a șederii Sale în mormânt. Dar, dacă anumite pasaje ale Scripturii prezintă un sens figurat pe lângă sensul literal, există o primejdie care trebuie evitată și care constă fie în căutarea acestui sens figurat în fiecare pasaj al Scripturii, fie în înmulțirea lui peste măsură. Atunci se cade în eroarea *figurismului*.

Dar cum a putut Antihristul să devină obiectul unor studii figuriste și să dea prilej *lucrurilor fanteziste* care vor fi enumerate?

Iată cum:

Există în cartea lui Daniel un capitol, al XI-lea, consacrat în chip cu totul deosebit lui Antioh Epifanes și faptelor sale, de la versetul 21 până la versetul 45. Numele lui nu este menționat; el este desemnat numai prin denumirea de rege al Nordului sau al Miazănopții. Cei mai mulți interpreți, vechi și moderni, nu au ezitat să-l recunoască, într-atât evenimentele descrise dinainte corespund întocmai domniei sale. Mai mult: se admite îndeobște și că Antioh este figura Antihristului. Dar aici încep divergențele și tot aici se ivește prilejul abuzurilor.

După unii, întregul pasaj, versetele 21-45, s-ar referi numai la Antihrist.

După alții, mai ales în vremea sfântului Ieronim, el s-ar referi în sens literal la Antioh, iar în sens figurat la Antihrist.

Alții socotesc că despre Antihrist nu este vorba decât începând cu versetul 36.

Alții, în sfârșit, socotesc că numai anumite trăsături îi sunt consacrate.

Partizanii primelor trei opinii, și mai ales ai primelor două, sunt cei care poate au exagerat raporturile dintre Antioh și Antihrist. În ce fel le-ar fi exagerat? Prin aceea că s-au folosit de fiecare verset al acestei pagini biblice pentru a alcătui din ele, ca și cum ar fi fost documente istorice, o viață anticipată și amănunțită a Antihristului.

Fără îndoială, Antioh Epifanes trebuie socotit drept tipul cel mai complet, cel mai desăvârșit al Antihristului. Noi înșine, în această

scriere, am semnalat de mai multe ori raporturile existente între acești doi potrivnici ai adevăratului Dumnezeu. Dar aceste raporturi trebuie stabilite cu măsură. Nu trebuie pierdut din vedere acest adevăr esențial: personajele devenite, printr-o îngăduință dumnezeiască, tipuri ale viitorului, „chip al celui viitor" (*forma futuri*), nu sunt în mod obișnuit astfel în totalitatea vieții lor, adică în fiecare dintre faptele lor.

Desigur, nu înțelegem prin aceasta să limităm lucrarea Duhului Sfânt, ci numai să constatăm un fapt general. Numai prin anumite trăsături ale existenței lor au vestit viitorul personajele figurative. În raport cu adevăratul Cristos, Melchisedec nu L-a prefigurat decât în îndoita Sa calitate de Rege și Pontif; Isaac, prin răbdarea și jertfa sa; Iacob, prin viața sa peregrină și muncile sale grele; Iosif, prin persecuțiile pe care le-a îndurat din partea fraților săi și prin înălțarea sa.

Or, tot astfel stau lucrurile și cu persoana și viața Antihristului. Ele n-au fost prefigurate decât sub un aspect sau altul de diferite personaje: Nero, Galeriu, Iulian Apostatul, Mahomed, Antioh Epifanes, niciodată în totalitate. Ar fi, așadar, un abuz al sensului figurativ să se creadă că viața Antihristului poate fi trasată dinainte, luând drept model viața lui Antioh, potrivit tuturor versetelor și tuturor amănuntelor capitolului XI din Daniel.

Dacă a existat un exces, autorii angajați pe această cale l-ar fi evitat luminându-și demersul prin această regulă specială a sensului mistic: „Nu trebuie niciodată atribuit Scripturii un sens mistic care să nu fie confirmat de vreun alt pasaj al Scripturii înțeles în sens literal; altminteri, s-ar atribui Cărților sfinte o doctrină pe care ele nu o învață."

În afara acestei reguli s-a vestit, așadar, poate cu primejdia de a cădea în eroare:

a) Că Antihristul se va naște la Babilon

(sfântul Ieronim, Andrei al Cezareei, Areta, Beda, Haimo, Rabanus, Strabus, sfântul Anselm, Rupert, Petrus Comestor, Ludolf Cartuzianul, sfântul Antonin, J. Gerson); — în *Siria* (Lactantius Firmianus); — în *Egipt* (Anastasie Sinaitul).

b) Că va fi rodul unei împreunări nelegitime

(sfântul Hipolit, sfântul Efrem, sfântul Ioan Damaschin, Domingo de Soto).

c) Că educația sa se va săvârși la Betsaida și Corozain

cetăți blestemate de Isus Cristos (Rabanus, sfântul Anselm, sfântul Antonin).

d) Că educatorii săi vor fi magicieni

care, încă din copilărie, îl vor pătrunde de principiile lor și îl vor instrui în științele oculte (sfântul Chiril al Ierusalimului, Rabanus, Viguerius, Lyranus).

e) Că va cunoaște pe de rost întreaga Scriptură și va cunoaște toate artele

(sfântul Anselm).

f) Că, deși Îngerul său păzitor nu-i va fi luat

totuși acesta nu va putea săvârși nicio lucrare eficace asupra lui, din pricina împietririi sale și a influenței demonilor asupra lui (sfântul Antonin, Benedictus Justinianus).

g) Că începuturile domniei și puterii sale vor avea loc la Babilon

(sfântul Ieronim, Andrei al Cezareei, Areta); — la Capernaum și Corozain (sfântul Antonin).

h) Că zece regi se vor coaliza împotriva lui

dar că, după ce va birui trei dintre ei — pe regele Egiptului, pe regele Africii și pe regele Etiopiei — ceilalți șapte se vor supune. Că va suferi o înfrângere navală din partea anumitor popoare occidentale, dar nu va întârzia să repare acest eșec trecător; că, după ce va triumfa asupra tuturor vrăjmașilor săi, va deveni stăpânul întregului pământ (sfântul Hipolit, sfântul Irineu, sfântul Chiril, sfântul Ieronim, Teodoret, sfântul Efrem, Lactanțiu, Venerabilul Beda, sfântul Anselm etc.).

i) Că va ajunge la această stăpânire nu numai prin arme, ci și prin viclenie și prin atracția bunurilor vremelnice

Că demonii îi vor descoperi toți banii ascunși și toate minele prețioase, astfel încât va avea din belșug aur și argint și se va folosi de ele pentru a seduce (sfântul Anselm, Petrus Comestor).

j) Că va săvârşi, cu ajutorul diavolului, toate minunile lui Isus Cristos

vindecând leproşii şi orbii, făcându-i pe paralitici să umble, înviind chiar şi morţii (sfântul Hipolit, sfântul Efrem, Lactanţiu, sfântul Anselm etc.).

k) Că, după ce va lepăda masca ipocriziei, va avea moravuri înspăimântătoare

dedându-se ticăloşiilor patimii pentru femei (Teodoret).

l) Să adăugăm că nici palatele sale

curtea sa, veşmintele sale, obiectele sale preţioase, parfumurile şi ospeţele sale n-au scăpat unei descrieri amănunţite (Malvenda).

m) Că, în sfârşit, va fi lovit şi nimicit la Apadno, pe Muntele Măslinilor

în timp ce va încerca să se înalţe la cer, după pilda Mântuitorului (sfântul Ieronim, Teodoret, sfântul Ambrozie, Lyranus).

Nu alcătuieşte oare acest ansamblu de amănunte un fel de viaţă a Antihristului trăită dinainte? Trebuie oare dispreţuite şi înlăturate ca invenţii false şi imaginare? Nu, căci în domeniul răului totul este posibil, Satana trebuind să fie auxiliarul Antihristului. Totuşi, după fiecare dintre aceste afirmaţii trebuie aşezat câte un semn de întrebare. Într-adevăr, toate aceste amănunte nu pot fi admise nici ca sigure, nici

ca probabile și nici măcar ca nehotărâte, căci însăși nehotărârea presupune un punct de reper.

Or, niciunul dintre aceste amănunte nu este confirmat de texte precise ale Scripturii înțelese în sensul lor literal și nici nu se întemeiază pe o tradiție incontestabilă.

Această tradiție lipsește, deoarece, dintre lucrurile afirmate, unele nu sunt susținute decât de Părinți izolați, iar altele, fără îndoială, de un număr mai mare de Părinți, dar al căror număr nu este suficient pentru a constitui consimțământul unanim, temelia unei tradiții incontestabile. Afirmațiile acestor Părinți nu sunt decât opinii personale, vrednice de atenție și respect, dar aflate în afara verigilor care alcătuiesc lanțul tradițional.

Mai mult, lipsesc textele scripturistice evidente. Aceste opinii se întemeiază în principal pe capitolul XI din Daniel, înțeles potrivit sensului figurat sau mistic. Dar, pentru a avea valoare, ele ar trebui să se bucure deopotrivă de sprijinul vreunui alt pasaj al Scripturii înțeles în sensul său literal. Or, acest sprijin este căutat în zadar.

Niciunul dintre cele trei portrete ale Antihristului, cuprinse în capitolul VII din Daniel, capitolul XIII din Apocalipsă și capitolul II din a doua Epistolă către Tesaloniceni, studiate în sensul lor literal, nu confirmă aceste diferite afirmații privitoare la viața Antihristului.

Încă o dată, noi nu le respingem, după cum nici nu le admitem. Mai multe dintre ele pot fi adevărate, după cum pot fi și false. Până când viitorul va hotărî asupra lor, ele nu trebuie privite și primite decât ca *fantezii*, ca presupuneri.

Dar destul despre acest orizont întunecat, cu totul plin de *omul păcatului*, de acela pe care sfântul Irineu l-a numit „recapitularea întregii fărădelegi" (*recapitulatio universæ iniquitatis*). Să ne îndreptăm privirile într-o altă parte, acolo unde se conturează vitejii înconjurate de lumină. Sunt luptătorii Adevărurilor creștine care urmează să apară. Ei vor avea misiunea de a purta, împotriva Antihristului, luptele Domnului.

CAPITOLUL III: Luptătorii Adevărului creștin împotriva Antihristului

Ceea ce vor fi ei din punctul de vedere al tăriei credinței, sfântul Augustin a exprimat prin acest strigăt de admirație: „Ce suntem noi în comparație cu sfinții și credincioșii vremurilor de pe urmă, de vreme ce, pentru a-i încerca, Dumnezeu va dezlega un vrăjmaș împotriva căruia noi, deși este încă legat, nu putem lupta decât cu primejdii atât de mari?"

Sfântul Hipolit a spus de asemenea: „O, fericiți cei care vor birui un asemenea tiran! Ei vor fi, trebuie să o mărturisim, mai iluștri și mai eroici decât înaintașii lor."

Cine vor fi, așadar, acești eroi ai viitorului?

Mai întâi, Biserica însăși, *Biserica militantă*, strâns unită în ierarhia sa, cu augusta persoană a Capului său, cu episcopii săi, cu preoții săi, cu călugării săi, cu toți slujitorii săi. Nicio măsură, oricât de iscusită și oricât de apăsătoare ar fi, nu va avea puterea să le închidă gura.

Când pelerinul, în Cetatea Papilor, vizitează biserica subterană Santa Maria in Via Lata, odinioară închisoare, citește acolo, nu fără emoție, cinci cuvinte săpate pe ziduri, reproducând cuvintele pe care, chiar în acel loc, Apostolul sfântul Pavel le-a scris ucenicului său Timotei:

„Cuvântul lui Dumnezeu nu este legat" (*Verbum Dei non est alligatum*).

Însuși Apostolul sfântul Pavel a fost demonstrația vie a acestei noi axiome. Liber, a predicat pe aproape toate meleagurile lumii cunoscute pe atunci; întemnițat, n-a încetat niciodată să predice.

Cuvântul lui Dumnezeu nu este legat!

De pe buzele Apostolului, aceste cuvinte au trecut, de atunci, pe buzele tuturor membrilor ierarhiei catolice. Ele răsunau încă, cu câțiva ani în urmă, pe buzele acelui bătrân arhiepiscop al Parisului, de atât de blândă și măreață amintire, cardinalul Guibert, atunci când, unei circulare ministeriale care pretindea să reglementeze scrisorile pastorale ale episcopilor, i-a dat acest răspuns liniștit și mândru:

„Domnule Ministru, cuvântul unui episcop nu poate fi înlănțuit, după cum nu poate fi înlănțuită nici o rază de soare."

Cuvântul lui Dumnezeu nu este legat! Aceste cuvinte vor fi și răspunsul Bisericii la măsurile pe care le va lua Antihristul. Biserica! Ah! Ea va rămâne neclintită în misiunea pe care i-a încredințat-o dumnezeiescul ei Întemeietor: „Mergeți și învățați toate neamurile... învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă. Și iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor." A învăța adevărul creștin, a-l învăța tuturor neamurilor, a-l învăța în toate zilele, a-l învăța până la sfârșitul veacurilor: acestea sunt **porunca și profeția**. Nimic nu poate împiedica împlinirea lor.

Și dacă valurile persecuției, crescând neîncetat, vor începe să se înalțe și să se înalțe iarăși, voim oare să știm ce se va întâmpla cu Biserica?... Pe măsură ce apele potopului creșteau, spune un text tainic din Facere, *arca*, liniștită în privința destinelor sale, *se înălța de la pământ și se ridica în înălțime*: „Apele au ridicat arca în înălțime de la pământ" (*Elevaverunt arcam in sublime a terra*).

Înălțimea! Da, iată, pentru Biserică, roadele persecuțiilor. Ea se înălța în înălțime și vorbea de mai sus atunci când, în veacul lui Iulian

Apostatul, la porunca ce-i fusese dată de a înceta orice învățătură, răspundea prin glasuri care se numeau Atanasie, Grigorie de Nazianz, Augustin, Ioan Gură de Aur!

Biserica se va înălța din nou în înălțime atunci când, în persecuția Antihristului, cea mai înfricoșătoare dintre toate cele pe care le va fi îndurat, își va continua misiunea cu acea statornicie pe care cuvântul măreț al Părintelui Lacordaire a preamărit-o dinainte:

„Principii, striga într-o zi ilustrul dominican de la amvonul catedralei Notre-Dame din Paris, principii vor putea foarte bine să se unească pentru a combate prerogativele Bisericii, să le acopere cu nume infamante pentru a le face odioase, să spună că este o putere exorbitantă care pierde Statele: îi vom lăsa să vorbească și vom continua să predicăm adevărul... Dacă vom fi trimiși în exil, o vom face în exil; dacă vom fi aruncați în închisori, o vom face în închisori; dacă vom fi înlănțuiți în mine, o vom face în mine; dacă vom fi izgoniți dintr-un regat, vom trece într-altul. Dar dacă vom fi izgoniți de pretutindeni, dacă puterea Antihristului va ajunge să se întindă peste toată fața lumii, atunci, ca la începuturile Bisericii, vom fugi în morminte și în catacombe. Și dacă, în cele din urmă, vom fi urmăriți până și acolo, dacă vom fi urcați pe eșafoduri, în orice inimă nobilă de om vom găsi un ultim adăpost, pentru că nu vom fi deznădăjduit de adevărul, de dreptatea și de libertatea neamului omenesc."

Al doilea luptător al adevărului creștin împotriva Antihristului va fi ***o falangă de Doctori***, ridicați de Dumnezeu pentru aceste vremuri de încercare. Niciodată Doctorii, astre binefăcătoare, nu au lipsit Bisericii. Dar ceea ce va fi atunci deosebit este că această falangă de

Doctori va primi, spre sprijinirea și mângâierea celor buni, o mai mare înțelegere a Sfintelor noastre Scripturi.

Profetul Daniel a vestit aceasta într-un alt pasaj al cărții sale, consacrat de asemenea persecuției Antihristului: „Cei nelegiuiți vor lucra cu nelegiuire și niciunul dintre cei nelegiuiți nu va înțelege, dar cei ce vor avea știința lui Dumnezeu vor înțelege."

Aceasta înseamnă că, în vreme ce nelegiuiții, loviți de orbire, vor împlini ultimele profeții, asemenea odinioară iudeilor, fără a le înțelege, Doctorii Bisericii, inundați de lumini noi și pătrunzând pasajele cele mai obscure ale acestor profeții, vor găsi în ele tâlcuirea evenimentelor acelei epoci și, punându-i pe credincioși în gardă împotriva meșteșugirilor Antihristului, îi vor păstra în statornicie și încredere, în alipirea de Biserică și de dumnezeiești le ei învățături, chiar cu prețul vieții.

Sub acest cuvânt de foc al Doctorilor adevărului, învățătura creștină, oricât de persecutată și de hăituită ar putea fi, va străluci încă într-atât, și un număr atât de mare îi va datora statornicia sa, încât același profet Daniel, într-o descriere sumară și rapid trasată a vieții viitoare, face o excepție cu privire la acești Doctori ai vremurilor de pe urmă; se oprește înaintea lor și, arătându-i cu degetul, spune: „Cei care îi vor fi învățat pe mulți întru dreptate vor străluci ca stelele în veșnicii fără sfârșit."

Al treilea luptător al adevărului creștin împotriva Antihristului va fi ***poporul creştin rămas credincios***. Așa s-a întâmplat și cu poporul iudeu în vremea persecuției lui Antioh: „Poporul care Îl cunoaște pe Dumnezeul său se va alipi de Lege și o va păzi."

Poporul care Îl cunoaște pe Dumnezeul său! În opoziție cu apostații, va exista, așadar, un popor de credincioși, iar acest popor credincios se va arăta în chip vădit și cu tărie alipit de Lege.

„Să credem, spune sfântul Augustin, că nici convertirile, nici apostaziile nu vor lipsi din Biserică; dar părinții, pentru a-și boteza copiii, și noii credincioși vor desfășura atâta tărie, încât vor birui asupra diavolului dezlănțuit; și totul — viclenii mai perfide, silnicii mai mari ca niciodată — totul se va zdrobi de vigilența înțelepciunii și de tăria răbdării lor... Căci, dacă trebuie să mărturisim că dragostea multora se va răci la vederea nelegiuirii triumfătoare și că, prin persecuții nemaiauzite și prin viclenii necunoscute până atunci, diavolul, slobozit din lanțurile sale, va pricinui căderea multora care nu sunt scriși în cartea vieții, trebuie să credem de asemenea că nu numai cei a căror credință va ieși biruitoare din încercarea acelor vremuri, ci chiar și mulți dintre cei din afară, ajutați de harul lui Dumnezeu și de cercetarea Scripturilor care prevestesc sfârșitul vremurilor, a cărui apropiere o vor simți, vor găsi atunci mai multă statornicie pentru a crede ceea ce nu credeau și mai multă putere pentru a birui asupra diavolului dezlănțuit."

Dar iată minunea. Profeția lui Daniel adaugă: „Și Doctorii poporului îi vor învăța pe mulți, și vor cădea sub sabie, prin flacără, prin robie și prin jafuri îndelungate."

Remarcabilă este această expresie: ***Doctorii poporului!*** Dar cum! Acest titlu de „Doctori", pe care îl acordă profetul, nu este oare rezervat în Biserică? Nu rămâne el apanajul inteligențelor alese care și-au mistuit nopțile în dobândirea, adeseori anevoioasă, a adevărului? Se spune: Doctorii Bisericii; dar Doctorii poporului?...

Să admirăm delicatețea dumnezeiască: acest titlu de Doctor, dreaptă răsplată a talentului unit cu munca, Duhul Sfânt îl atribuie deopotrivă, și cu nesfârșită dreptate, unor oameni mici din popor, pe care măreția credinței lor i-a preschimbat în apostoli.

Cine nu a întâlnit în calea sa asemenea Doctori ai poporului? Câte un muncitor neștiut, o slujnică smerită, chiar și copii. De pe buzele lor cădeau ca niște țâșniri de lumină: iubirea era aceea care le făcea să izvorască, iubirea care vede tot atât de departe și adeseori mai departe decât inteligența. În jurul leagănului credinței sale, cetatea noastră Lyon a auzit asemenea Doctori ai poporului și, de atunci, în recunoștința sa, nu a mai despărțit-o pe smerita Blandina de marele sfânt Irineu!

Tot în acești Doctori ai poporului va găsi Biserica vremurilor de pe urmă una dintre principalele sale puteri pentru a ține piept Antihristului. Apostoli neînfricați ai adevărurilor creștine, ei le vor face să răsune în ateliere și prăvălii, la răspântii și la sate. De aceea Antihristul îi va urî, socotindu-i unul dintre cele mai mari obstacole în calea întemeierii domniei sale tiranice. Îi va urmări cu ferocitate. Unii ***vor cădea sub sabie***, alții ***prin flacără, prin robie și prin jafuri îndelungate.***

Care va fi numărul acestor fii ai poporului, deopotrivă Doctori și martiri?... Domnul Și-a rezervat taina aceasta. Dar, oricât de întins ar putea fi câmpul luptelor lor, să-i salutăm dinainte: fiii poporului vor fi căzut acolo pentru cauza lui Cristos și a adevărurilor Sale!

Trei luptători au trecut deja înaintea privirii noastre: Biserica, Doctorii, poporul credincios. Mai rămâne un al patrulea luptător,

păstrat ca ajutor extraordinar și despre care nu se poate vorbi decât cu o anumită rezervă, din pricina tainei care îl înconjoară: întoarcerea și propovăduirea simultană a lui Enoh și Ilie, desemnați probabil în Apocalipsă sub numele de ***cei doi martori***.

Iată ce se poate spune despre aceasta, potrivit Tradiției și Scripturii:

a) Este sigur că Enoh și Ilie nu au murit, Enoh „fiind răpit pentru ca să nu guste moartea" — acestea sunt cuvintele sfântului Pavel — iar Ilie dispărând spre cer „într-un car cu cai de foc". Toți Părinții sunt de acord asupra acestui punct.

b) Este de asemenea sigur că, păstrați astfel într-un loc cunoscut numai de Dumnezeu, Enoh și Ilie trebuie să se întoarcă pentru a propovădui în mijlocul oamenilor: „Ilie, într-adevăr, trebuie să vină și va restabili toate lucrurile", a spus Însuși Domnul nostru; iar cartea *Ecclesiasticului* afirmă despre Enoh „că a fost strămutat în paradis, pentru a aduce de acolo pocăința neamurilor".

Astfel, Bellarmin a putut conchide: „A nega venirea viitoare și personală a lui Ilie este o erezie sau o eroare care se apropie de erezie." Iar Bossuet, nu mai puțin categoric, exclamă: „Trebuie să fii mai mult decât temerar pentru a dezaproba tradiția privitoare la Enoh și Ilie la sfârșitul veacurilor."

Viața încă neîntreruptă a lui Enoh și Ilie, întoarcerea amândurora în mijlocul oamenilor pentru a propovădui pocăința și a reînsufleți credința: iată, așadar, două puncte sigure.

Dar când va fi epoca precisă a acestei întoarceri?

Aici se impune rezerva despre care vorbeam mai sus. Și totuși, aproape întreaga Tradiție catolică este de acord să așeze această întoarcere în vremea Antihristului și să-i recunoască pe Enoh și Ilie în cei doi vestiți martori ai Apocalipsei, cărora le va reveni vrednica de dorit și glorioasa misiune de a-l combate față către față pe ***fiul pierzării***.

Iată acest celebru pasaj al Apocalipsei:

„Și voi da celor doi martori ai Mei să profețească o mie două sute șaizeci de zile, îmbrăcați în sac. Aceștia sunt cei doi măslini și cele două sfeșnice care stau înaintea Domnului pământului. Și dacă cineva va voi să le facă rău, foc va ieși din gura lor și îi va mistui pe vrăjmașii lor; și dacă cineva va voi să-i vatăme, astfel trebuie să piară. Ei au puterea să închidă cerul, ca să nu plouă în zilele profeției lor; și au putere asupra apelor, ca să le prefacă în sânge, și să lovească pământul cu tot felul de plăgi, ori de câte ori vor voi. Iar când își vor fi sfârșit mărturia, Fiara care se ridică din abis va face război împotriva lor, îi va birui și îi va ucide."

Este cu totul evident că Apocalipsa vorbește aici despre doi martori, predicatori în mijlocul oamenilor și potrivnici ai Fiarei, potrivnici ai Antihristului; dar, deoarece, credincioasă urzelii de taină care se întinde de la prima până la ultima sa pagină, Apocalipsa nu-i numește în mod expres pe acești doi martori, deși îi desemnează îndeajuns, și aici se impune obligația rezervei.

Dar, o repetăm, aproape întreaga Tradiție catolică este de acord să-i numească și, cu marele ei glas, strigă: cei doi martori, potrivnicii Antihristului, vor fi Enoh și Ilie!

Cadrul restrâns al acestei lucrări nu ne îngăduie să reproducem aici aceste monumente ale Tradiției; dar marii comentatori biblici, precum Cornelius a Lapide și Estius, le pun la îndemâna cititorilor noștri și, după mărturiile citate, aceștia vor putea citi aceste rânduri:

„Că Enoh și Ilie sunt încă vii și că amândoi trebuie, înainte de Judecată, să propovăduiască împotriva Antihristului, aceasta este vechea tradiție a Bisericii, despre care cei mai mulți Părinți au făcut de asemenea pomenire" (*Vetus est Ecclesiæ traditio, cujus plerique Patres etiam meminerunt*).

Iar înaintea lui Estius și Cornelius, sfântul Toma scrisese deja: „Enoh a fost răpit într-un paradis pământesc, unde credința îl socotește trăind împreună cu Ilie până la venirea Antihristului."

Cei doi mari martori ai Evangheliei, în vremea Antihristului, vor fi, așadar — totul ne îndreptățește să credem aceasta — Enoh și Ilie: unul trimis creștinilor prevaricatori pentru a-i mustra; celălalt, iudeilor necredincioși pentru a-i chema înapoi. Celui dintâi, mai cu seamă Neamurile; celui de-al doilea, rămășițele lui Iacob; dar amândurora, propovăduirea Evangheliei; amândurora, apărarea adevărului creștin.

Și atunci, sub tunetul acestor două glasuri care vor domina vuietul furtunii, ce priveliște vrednică de privirile Cerului! Nu va mai fi numai Biserica, împreună cu slujitorii, Doctorii și credincioșii ei, cea care va face să răsune ***Crezul*** adevărurilor creștine; vor fi și veacurile trecutului care vor învia și vor intra în luptă pentru a-L proclama pe Isus Cristos.

Veacurile Legii naturale, reprezentate de patriarhul Enoh! Veacurile Legii scrise, reprezentate de profetul Ilie! Veacuri ale Legii naturale și

veacuri ale Legii scrise, iată-le dând mâna veacurilor Legii harului și, ridicându-se toate împreună în fața Antihristului, care rezumă și el toate ereziile, toate schismele, toate persecuțiile trecutului, îi strigă lui și strigă până la toate marginile pământului:

Isus Cristos este Dumnezeu! El singur este Răscumpărătorul!...

Nu va fi oare aceasta Biserica înălțându-se încă o dată în înălțime: „Apele au ridicat arca în înălțime de la pământ" (*Elevaverunt arcam in sublime a terra*)?

CAPITOLUL IV: EPOCA VENIRII ANTIHRISTULUI ESTE NESIGURĂ, IAR FIXAREA EI ESTE INTERZISĂ

În ce an al lumii își va face Antihristul apariția?

Nimeni nu ar putea să-l indice, Tradiția și Scriptura fiind tăcute asupra acestui punct. Numai Dumnezeu cunoaște anul și ceasul. Taina aceasta Și-a rezervat-o Sieși. Toate cercetările au eșuat, așadar. Există o hotar, iar acesta rămâne de netrecut.

Apostolul sfântul Pavel, scriindu-le tesalonicenilor despre Antihrist, a făcut aluzie la acest hotar prin următoarele cuvinte: „Ca să se descopere la vremea sa" (*Ut reveletur in suo tempore*).

În ce epocă a lumii va veni această vreme? Apostolul sfântul Pavel neindicând-o, ci folosind o expresie nedeterminată, Biserica, călăuzită de Duhul Sfânt și întotdeauna prudentă, nu a adăugat și nu va adăuga nimic la scurta indicație a Apostolului. Respectând rezerva lui, ea s-a abținut să ridice vălul și să privească dincolo de el.

Mai mult, pentru a pune capăt indiscrețiilor care se produseseră, ea nu a ezitat să interzică, sub pedeapsa excomunicării, vestirea unei epoci determinate pentru venirea Antihristului sau a zilei Judecății de Apoi. Sub Leon al X-lea, în anul 1516, la 14 ale calendelor lui ianuarie, la al V-lea Conciliu ecumenic din Lateran, sesiunea a XI-a, în Constituția *Supernæ majestatis præsidio*, a fost promulgat următorul decret:

„Poruncim tuturor celor care exercită slujirea predicării sau care o vor exercita în viitor să nu cuteze a fixa, în predicile sau afirmațiile lor, un timp determinat pentru relele viitoare, fie pentru venirea

Antihristului, fie pentru Judecată, de vreme ce Adevărul spune: Nu este al vostru să cunoașteți timpurile sau momentele pe care Tatăl le-a așezat în propria Sa putere; cei care, până acum, au cutezat să afirme asemenea lucruri au mințit și s-a dovedit că, prin fapta lor, s-a adus o mare vătămare autorității celor care predică în chip înțelept."

Motivele acestei interdicții sunt arătate chiar în textul ei.

Mai întâi, respectul datorat purtării lui Dumnezeu. El este Stăpânul absolut al timpului și al celor ce se petrec în el; nu se cuvine, așadar, ca oamenii să voiască să cunoască dinainte, într-un chip indiscret, rezultatul decretelor Sale veșnice. Regula lor de purtare față de aceste decrete veșnice este aceea pe care a trasat-o autorul inspirat al *Ecclesiasticului*:

„Nu cerceta cele ce sunt mai presus de tine și nu iscodi cele ce întrec puterile tale... Nu-ți întinde curiozitatea asupra tuturor lucrărilor lui Dumnezeu."

Acest respect datorat decretelor și lucrărilor lui Dumnezeu, pana sfântului Augustin l-a exprimat în această admirabilă sentință:

„Cinstește ceea ce încă nu înțelegi și cinstește cu atât mai mult cu cât vălurile sunt mai numeroase. Cu cât cineva este mai vrednic de cinste, cu atât mai multe sunt și perdelele în locuința sa. Vălurile poruncesc cinstea datorată tainei și se ridică pentru cei care știu să cinstească."

Al doilea motiv al interdicției este acela de a-i feri pe credincioși de preocupări tulburătoare, primejdioase pentru îndatoririle care trebuie împlinite în ceasul de față. Să ne amintim spaima tesalonicenilor, pe care sfântul Pavel a fost nevoit să-i liniștească:

„Vă rugăm stăruitor, fraților, să nu vă lăsați tulburați și nici înspăimântați... ca și cum ziua Domnului ar fi aproape."

Iar după ce a trasat portretul Antihristului în capitolul al II-lea al epistolei sale, Apostolul îl urmează, în capitolul al III-lea, cu acest sfat:

„Auzim că unii dintre voi umblă fără rânduială, elucrând, ci ocupându-se numai din curiozitate de cele ce nu-i privesc. Iar unora ca aceștia le poruncim și îi îndemnăm în Domnul Isus Cristos ca, lucrând în liniște, să-și mănânce pâinea."

Al treilea motiv este acela de a împiedica scandalurile, întotdeauna în paguba sufletelor. Căci, atunci când evenimentul nu îndreptățește prezicerile hazardate, cei slabi în credință iau de aici prilej să disprețuiască adevăratele profeții ale Scripturii și să se îndoiască de ele.

Așa s-a întâmplat de mai multe ori, în diferite epoci; iar istoria bisericească a trebuit să consemneze numele mai multora dintre acești visători care au avut îndrăzneala să vestească pentru o epocă determinată venirea Antihristului. De pildă:

- Un tânăr vizionar parizian a vestit public, de la un amvon din Paris, către anul 960, că Antihristul va apărea la sfârșitul anului 1000. A fost combătut cu succes de Abbon, viitorul abate de Fleury.
- Fluentinus din Florența, condamnat în 1105 de Pascal al II-lea;
- Arnold de Villeneuve, condamnat în 1311. El fixase venirea și persecuția Antihristului pentru anul 1377;

- Barthélemy Ianouesius, pe care papa Urban al V-lea l-a condamnat pentru că fixase această venire în ziua Rusaliilor din anul 1360;
- Nicolas Cusin a vestit-o pentru anii 1700 sau 1734;
- Mammère Bruschius, pentru 1589 sau 1643;
- Jérôme Cardan, pentru anul 1800;
- M. d'Hédouville, între 1952 și 1953;
- autorul anonim al lucrării *Precursorii Antihristului*, pentru anul 1957;
- abatele Maitre așază sfârșitul lumii la sfârșitul secolului al XX-lea sau în cursul secolului al XXI-lea.

Nu constituie oare aceste exemple o demonstrație a înțelepciunii Bisericii în interdicția pe care a formulat-o de a fixa o dată determinată fie pentru această venire, fie pentru sfârșitul lumii?

Înseamnă oare aceasta că ea interzice de asemenea emiterea de ***conjecturi***? Nu. Interdicția promulgată de al V-lea Conciliu ecumenic din Lateran nu merge atât de departe. Ea privește numai ***orice dată fixă***. Considerațiile generale, conjecturile prudente și indicarea semnelor premergătoare rămân îngăduite, după exemplul anumitor Părinți și al unor Doctori eminenți, care nu s-au ferit să le formuleze.

Eusebiu „semnalează venirea Adversarului, căruia i se va îngădui să asedieze Biserica lui Cristos".

- Iuda Cyr, un alt istoric bisericesc, socotește că venirea Antihristului este aproape.
- Tertulian vorbește despre Antihristul care se apropie: „Antihristul fiind deja aproape" (*Antichristo jam instante*).

- Sfântul Ciprian: „Trebuie să țineți drept sigur că timpul necazului a început, că sfârșitul veacului și vremea Antihristului se apropie."
- Sfântul Ilarie avertizează asupra Antihristului iminent: „Antihristului care este pe punctul de a veni" (*imminentis Antichristi*).
- Sfântul Vasile: „Nu suntem oare la ceasul al nouălea? Nu este aceasta apostazia? Pentru ca apoi să se arate Nelegiuitul, acest fiu al pierzării?"
- Sfântul Ambrozie: „Pentru că am ajuns la declinul veacului, anumite boli sunt semnele lui. Boala lumii este foametea; boala lumii este ciuma; boala lumii este persecuția."
- Sfântul Ieronim: „Nu luăm seama că Antihristul se apropie."
- Sfântul Bernard, descriind nelegiuirile veacului său, scoate acest strigăt de alarmă: „Nu mai rămâne decât să-l vedem apărând pe omul păcatului, fiul pierzării."
- Sfântul Grigorie cel Mare: „Regele trufiei este aproape" (*Rex superbiæ prope est*).

S-ar mai putea aduce și alte citate. Cine nu cunoaște, de altfel, vestita omilie a acestui mare Papă, sfântul Grigorie, despre „semnele sfârșitului lumii", omilie pe care Biserica, în fiecare an, o pune din nou înaintea ochilor preoților și credincioșilor, în prima duminică a Adventului, pentru a le aminti sfârșitul vremurilor?

Dintre aceste semne premergătoare, sfântul Grigorie constată că unele s-au împlinit deja, iar celelalte nu vor întârzia să se împlinească:

„Dintre toate acestea, pe unele le vedem deja împlinite, iar de altele ne temem că vor veni în curând" (*Ex quibus profecto omnibus alia jam facta cernimus, alia in proximo ventura formidamus*).

După cum s-a putut constata, niciunul dintre Părinții citați nu și-a îngăduit să fixeze o dată determinată pentru venirea Antihristului sau pentru sfârșitul lumii. Toți rămân în considerații generale, amintesc semnele, fac presupuneri; nu fixează nimic.

Felul lor de a predica sau de a scrie este conform vestirilor deopotrivă de limpezi și prudente ale Însuși Domnului nostru și ale Apostolului Său, sfântul Pavel. În capitolele XXIV-XXV din sfântul Matei, Domnul nostru vestește limpede sfârșitul lumii și îi arată semnele premergătoare, dar nu fixează nicio dată.

După pilda Învățătorului său, sfântul Pavel, în capitolul al II-lea al celei de-a doua Epistole către Tesaloniceni, îl vestește limpede pe Antihrist, dar nu fixează nicio dată pentru venirea lui; se mărginește să indice semnul premergător al acestei veniri: **APOSTAZIA**:

„Mai întâi să vină apostazia și să se descopere omul păcatului" (*Discessio primum et revelatus fuerit homo peccati*).

CAPITOLUL V: CONCLUZIE — CEL CARE ȚINE SĂ ȚINĂ, PÂNĂ CÂND VA FI ÎNLĂTURAT

De vreme ce Apostazia trebuie să constituie mediul pregătitor pentru venirea Antihristului, flagelul cel mai înfricoșător care va fi tulburat lumea, datoria care se impune nu este oare aceea de a lupta pentru a o respinge, străduindu-ne să readucem la Isus Cristos și la Biserică națiunile, familiile și indivizii care s-au despărțit de ele sau care amenință să o facă? Vântul orbirii și al defecțiunii, care târăște deja o parte a societății și o face să se secularizeze, adică să se sustragă Evangheliei și Bisericii, nu este poate decât trecător, Dumnezeu făcând națiunile vindecabile. Ideea creștină poate înflori din nou, poate răspândi mireasmă și poate da viață ca odinioară. Nu este, așadar, loc pentru descurajare. Dimpotrivă! Trebuie să ne punem cu hotărâre la lucru, cu încredere și generozitate. Leon al XIII-lea nu ne-a dat oare pilda, iar Pius al X-lea nu ne-o dă în prezent?

Ce n-a făcut Leon al XIII-lea pentru a-i reține pe indivizi și națiunile pe această pantă fatală a apostaziei? Să ne mărginim la Națiuni.

Întreaga politică religioasă a acestui mare Papă pare să se fi inspirat din acest îndemn al sfântului Pavel: ***„Cel care ține acum să țină, până când va fi înlăturat”*** (*Qui tenet nunc, retineat, donec de medio fiat*).

Se știe cu ce prilej a rostit sfântul Pavel acest îndemn. Trasând dinainte portretul Antihristului, așa cum a fost reprodus în aceste pagini, sfântul Pavel le-a descoperit de asemenea tesalonicenilor că un ***obstacol*** întârzia venirea „omului păcatului”: ***„Știți ce îl reține, pentru ca el să nu se arate decât la vremea sa”***; apoi a adăugat: ***„Cel care ține acum să țină, până când va fi înlăturat.”***

Tradiția nepăstrând explicațiile verbale dezvoltate de Apostol înaintea tesalonicenilor, în decursul veacurilor s-au format opinii foarte diferite. Respectându-le profund pe unele și pe altele, preferința noastră se îndreaptă spre aceea dată de sfântul Toma de Aquino. Interpretarea Îngerului Școlii explică trecutul și luminează viitorul.

Din cuvintele sfântului Pavel reiese în chip evident că există, împotriva apariției Antihristului, ***un obstacol*** și ***cineva care menține obstacolul***; există o **barieră și un păzitor al barierei**. Antihristul nu-și va face apariția decât atunci când, păzitorul obstacolului fiind înlăturat, dat la o parte, obstacolul însuși va fi ridicat.

Or, care este acest obstacol, care este această barieră? Este, răspunde sfântul Toma, unirea și supunerea față de Biserica Romană, sediul și centrul credinței catolice. Atâta vreme cât societatea va rămâne credincioasă și supusă imperiului spiritual roman, transformare a vechiului imperiu temporal roman, Antihristul nu va putea să apară. Aceasta este bariera, acesta este obstacolul.

Dar, prin bunătatea lui Dumnezeu, alături de acest obstacol există și un păzitor, însărcinat să vegheze, însărcinat să-l mențină; iar acest Păzitor este Papa, Vicarul lui Isus Cristos. Atâta vreme cât Păzitorul va fi recunoscut, respectat și ascultat, obstacolul va dăinui, societatea va rămâne credincioasă imperiului spiritual roman și, totodată, catolică. Dar dacă acest Păzitor, Papa, ajunge să fie nesocotit, dat la o parte, respins, obstacolul dispărând curând împreună cu el, Antihristul va fi liber să apară.

„Cel care ține, adică imperiul roman, să-l țină până când el însuși va fi înlăturat. Căci el se află în mijloc câtă vreme stăpânește peste toți cei

dimprejur; iar când aceştia se vor despărţi de el, va fi înlăturat din mijloc şi atunci acel nelegiuit se va descoperi la vremea potrivită lui" (*Qui tenet, scilicet, romanum imperium, teneat illud donec ipsum fiat de medio. Quia medium est dum universis circumquaque imperat, quibus ab ipso recedentibus, de medio auferetur, et tunc ille iniquus oportuno sibi tempore revelabitur*).

Ei bine, a fost Leon al XIII-lea credincios îndemnului Apostolului? S-a străduit el să menţină obstacolul, adică fidelitatea deopotrivă catolică şi faţă de imperiul spiritual roman? Nu a fost oare acesta scopul întregii sale vieţi pontificale, aşa cum îl exprima într-o zi înaintea Sacrului Colegiu:

„Cârmuirea Bisericii, spunea el, Ne-a apărut de la început ca o povară formidabilă şi astfel este încă în prezent, din pricina vremurilor rele şi a stării grele în care se află Biserica, din pricina temerii unui viitor încă şi mai cumplit pentru Biserică şi pentru societate... În acest scop, am socotit că lucrarea cea mai oportună şi mai potrivită cu însărcinarea Noastră era aceea de a arăta popoarelor şi principilor acest liman al mântuirii şi de a-i ajuta să intre în el. Ne-am consacrat viaţa acestui scop, convinşi că lucrăm astfel pentru interesele religiei şi ale societăţii."

Cu câtă statornicie şi tărie nu a urmărit augustul Pontif acest scop! Abia aşezat la cârma corabiei lui Petru, Leon al XIII-lea, asemenea pescarului care reface una după alta ochiurile rupte ale mrejelor sale sfâşiate, s-a apucat să descurce, unul după altul, toate firele încurcate ale relaţiilor diplomatice. Fiecare Stat, nu numai din Europa, ci din lumea întreagă, s-a văzut obiectul grijii şi solicitudinii sale: ***Cel care ţine să ţină!***

Să ne mărginim la un rezumat rapid al eforturilor sale de a reține, fie și numai printr-un fir, națiunile unite cu Biserica:

- Concordat cu Republica Ecuadorului (1881).
- Concordat cu Austro-Ungaria pentru Bosnia și Herțegovina (1881).
- Acord cu guvernul rus asupra anumitor chestiuni bisericești (1882).
- Convenții cu Elveția pentru reglementarea administrației bisericești a Ticino și a administrației regulate a diecezei de Basel (1884).
- Concordat cu Portugalia pentru Indiile Orientale (1885).
- Concordat cu Muntenegru (1886).
- Restabilirea relațiilor diplomatice cu Belgia (1886).
- Crearea unui cardinal în Statele Unite (1886).
- Arbitraj între Germania și Spania în privința Insulelor Caroline (1886).
- Schimb de raporturi binevoitoare cu Turcia, Persia, Cochinchina și China (1886).
- Înțelegeri cu Germania și încetarea *Kulturkampf*-ului (1887).
- Concordat cu Republica Columbia (1887).
- Reluarea relațiilor diplomatice cu Rusia (1888).
- Înțelegeri cu guvernul englez asupra anumitor puncte ale administrației bisericești din insula Malta (1890).
- Apel către Orient și vizită la Ierusalim printr-un Legat, cardinalul Langénieux (1893), etc., etc.

Câte griji, câtă răbdare, câtă prudență nu au cerut toate aceste negocieri spinoase! Dar trebuia reținut: ***Cel care ţine să ţină!***

În alocuțiunea sa către Sacrul Colegiu, cu prilejul celei de-a XXV-a aniversări a alegerii sale, la 20 februarie 1903, Leon al XIII-lea va spune:

„Iată ultima Noastră învățătură: primiți-o și întipăriți-o cu toții în mințile voastre: este rânduiala lui Dumnezeu ca mântuirea să nu fie căutată decât în Biserică, iar instrumentul mântuirii, cu adevărat puternic și întotdeauna folositor, să nu fie căutat decât în Pontificatul Roman."

Dar dintre toate națiunile pe care Leon al XIII-lea s-a străduit astfel să le rețină și să le mențină în unire cu Pontificatul Roman, este una, Franța, căreia inima sa părintească i-a risipit poate mai multe comori de afecțiune, îndelungă răbdare și tact. Pentru că răul era acolo mai adânc, iar tendința spre apostazie mai accentuată, el nu a dat înapoi înaintea niciunui sacrificiu pentru a opri defecțiunea!

Ziarul *Le Moniteur de Rome* a spus-o într-un limbaj pe care socotim folositor să-l reproducem:

„Cine mai mult decât Papa actual a revărsat asupra Franței comori de afectuoasă îndelungă răbdare și de milostivire părintească? Să se cerceteze istoria raporturilor dintre Paris și Roma în timpul acestui pontificat. Unde s-a văzut unindu-se tactul cel mai minunat cu răbdarea cea mai blândă, atunci când totuși războiul făcea ravagii, instituțiile religioase amenințau să cadă în ruină, iar cele mai nesăbuite patimi de partid erau împinse la asalt împotriva Bisericii?

Leon al XIII-lea este cel care a scris enciclica *Nobilissima Gallorum gens*, al cărei titlu singur, măreț și armonios, va rămâne pentru totdeauna ca un glorios omagiu adus acestei națiuni privilegiate; Leon

al XIII-lea este cel care i-a adresat domnului Grévy o scrisoare de pace și de spirit conciliator, pentru a opri Republica pe calea conflictelor; el este acela care, în pofida reducerilor neîncetate aduse bugetului cultelor, tocmai a cinstit această țară prin crearea a trei cardinali, astfel încât Franța va merge din nou, după Roma, în fruntea Sacrului Colegiu; el este acela care a epuizat toate mijloacele de împăcare, care nu a voit nici să rupă cu guvernul, nici să lase să fie sfâșiat Concordatul, această cartă a păcii religioase în Franța; într-un cuvânt, el este, și poate numai el, acela care, prin măreția răbdării și a atitudinii sale, a păstrat ultimele rămășițe ale unor lungi veacuri de armonie și de rodnică cooperare.

Blândeții lui Pius al VII-lea, Leon al XIII-lea i-a unit o afecțiune vie, neîncetat lucrătoare, acest spirit cumpănit, acest echilibru armonios al faptelor și învățăturilor, pentru a sili oarecum partidul aflat la putere să dea înapoi înaintea prea multor răspunderi și prea multor greșeli. Deasupra efervescenței pătimașe a clicilor parlamentare, Leon al XIII-lea a văzut și a iubit Franța; nu a voit să facă din ea victima ispășitoare a actelor persecutorii ale radicalismului aliat cu francmasoneria."

Da, și istoria o va spune într-o zi: Leon al XIII-lea a făcut totul pentru a smulge Franța din apostazie, pentru a-i păstra binefacerile neprețuite ale păcii civile și religioase. Și totuși, câte ingratitudini au răsplătit eforturile sale! Câte recriminări împotriva îndrumărilor sale pontificale! Câte acuzații, câte violențe de limbaj!

Dar el, mereu calm și neînfricat în mijlocul contradicțiilor, din orice parte ar fi venit, nu a încetat să împlinească cuvântul care îi este

atribuit: „O mare furtună se pregătește; va trebui să susținem o luptă înverșunată."

Această luptă înverșunată, o, mărinimosule Pontif, ați susținut-o pentru a menține obstacolul împotriva apostaziei Fiicei întâi-născute a Bisericii. Pentru a rămâne credincios până în ultima clipă misiunii dumneavoastră de Păzitor al unirii, voiați să muriți în picioare!

Pilda dată de Leon al XIII-lea se continuă sub Pius al X-lea, care domnește cu glorie. Abia așezat pe Catedra sfântului Petru, unul dintre primele cuvinte ale noului Pontif a fost acesta: „Tot ceea ce Leon al XIII-lea a spus, a scris și a săvârșit, Pius al X-lea a confirmat și confirmă."

Leon al XIII-lea lucrase, luptase și suferise pentru a reține, fie și numai printr-un fir, Națiunile lângă Biserica Romană, centrul credinței catolice și obstacolul în calea venirii Antihristului: ***Cel care ține să țină!***

Departe de a se abate de la acest program, Pius al X-lea l-a afirmat și chiar l-a lărgit: nu numai a reține, ci a restaura toate lucrurile:

A restaura toate lucrurile în Cristos (*Instaurare omnia in Christo*).

Când Leon al XIII-lea, cunoscând distrugerile proiectate de sectele masonice și anticreștine, a poruncit, ca semn al perpetuității Bisericii, reînfrumusețarea bazilicii Sfântul Ioan din Lateran, se spune că le-ar fi zis arhitecților:

„Acum, când lumea se îndepărtează de Cristos, voiesc ca chipul Său să strălucească într-o biserică mai frumoasă!"

Nu numai într-o biserică mai frumoasă, aceea a Lateranului, ci în lumea întreagă are Pius al X-lea nobila ambiție de a face să strălucească chipul lui Cristos:

A restaura toate lucrurile în Cristos!

Prin Enciclica pontificală *E supremi apostolatus cathedra* au fost trasate marile linii ale acestei restaurări. Deja, sub conducerea atât de clarvăzătoare și de fermă a noului Papă, catolicii se organizează, își ocupă pozițiile, repară breșele și țin piept vrăjmașului.

„Căci, într-adevăr, războiul este declarat. Pontiful o constată. El a auzit «neamurile fremătând» și a surprins «popoarele cugetând planurile lor deșarte». Sau, mai curând, și-a plecat urechea asupra inimii omenirii care agonizează și a înțeles care este boala adâncă ce o roade până acolo încât amenință să o descompună în moarte.

Această boală este părăsirea lui Dumnezeu; este apostazia. Este revolta trufiei care se ridică împotriva Creatorului, împotriva Dumnezeului de la Care coboară orice binefacere, pentru a-I porunci să Se retragă de la om: ***Depărtează-Te de noi!*** (*Recede a nobis!*)

Este crima omului care se substituie el însuși lui Dumnezeu. Este nebunia Antihristului care se înfățișează, în locul lui Dumnezeu Însuși, spre adorarea lumii: adevărurile sfinte nu numai micșorate, ci respinse cu dispreț; legea dumnezeiască călcată în picioare; morala creștină necunoscută sau slăbită. Și, drept consecință inevitabilă, în mijlocul progreselor materiale pe care nimeni nu le poate contesta, lupta omului împotriva omului devenind tot mai neîndurătoare."

În ceasul de față, două căi se deschid, așadar, înaintea societății omenești: fie să răspundă învățăturilor lui Leon al XIII-lea și chemărilor lui Pius al X-lea. Atunci va fi Restaurarea în Cristos, vindecarea Națiunilor, întoarcerea la o libertate înțeleaptă și adevărată, la egalitatea tuturor în inima lui Dumnezeu, la o fraternitate sinceră între cei mici și cei mari, între bogați și săraci, între capital și muncă.

Sau, disprețuind învățăturile lui Leon al XIII-lea și chemările lui Pius al X-lea, societatea omenească va hotărî să continue pe calea pe care s-a angajat; și atunci ar putea urma, într-un timp nu prea îndepărtat, generalizarea apostaziei.

Ce este, așadar, apostazia generalizată?

Un episod din istoria poporului evreu, în veacul al XI-lea al istoriei sale, ne va lămuri:

Unul dintre profeții săi, Ezechiel, fusese purtat în duh de suflarea lui Dumnezeu în Templul din Ierusalim, acel vestit Templu în care se concentra întreaga viață a națiunii:

Fiul omului, ridică-ți ochii și privește (*Fili hominis, leva oculos!*), îi spune Domnul Profetului Său.

Iar Profetul, ridicându-și ochii, zări în Sanctuar, partea cea mai sfântă a Templului, un idol, ***idolul Geloziei***. Era Baal, cea mai infamă dintre toate divinitățile feniciene, numit astfel de Însuși Iahve, rănit în inimă.

Și înaintea lui Baal cine se afla prosternat? Preoția!... Da, o parte a preoției, preoți deveniți apostați!

Profetul era înmărmurit. Dar deja suflarea lui Dumnezeu îl purtase într-o altă parte a Templului:

Fiul omului, străpunge zidul acesta (*Fili hominis, fode parietem*).

Și, prin spărtura pe care o făcuse în zid, Profetul descoperă o încăpere tainică; pe zidurile acestei încăperi tainice, de jur împrejur, zugrăveli de târâtoare și animale; înaintea acestor zugrăveli de târâtoare și animale, șaptezeci de bărbați, cu cădelnița în mână, care le adorau.

Iar cei șaptezeci de bărbați care adorau astfel zugrăvelile de târâtoare și animale erau șaptezeci de Bătrâni, adică notabilii, clasa conducătoare a poporului evreu; iar clasa conducătoare devenise apostată!

Profetul se cutremura; dar suflarea lui Dumnezeu l-a purtat iarăși într-o altă parte a Templului:

Fiul omului, întoarce-te în partea aceasta şi vei vedea! (*Adhuc conversus videbis!*)

Iar Profetul, întorcându-se, zărește niște femei șezând pe pământ. Aceste femei șezând pe pământ plângeau; dar cel pe care îl plângeau era Adonis, zeul voluptății despre care se spunea că murise.

Lacrimi, suspine! Ah! Există de obicei ceva sacru în lacrimi. Dar, în vreme ce la femeie numai tandrețile legitime sau extazele pietății ar trebui să le facă să curgă, pe chipurile apostate ale nevrednicelor descendente ale Rebecăi și Rahilei, patima nesatisfăcută era aceea care le făcea să se verse!

Dar suflarea lui Dumnezeu l-a purtat pentru a patra oară pe Profet și îl duce la intrarea Templului:

Ai văzut, fiul omului! Ei bine, privește încă! (*Certe vidisti, fili hominis; adhuc conversus videbis!*)

Iar Profetul, privind, zărește aproximativ douăzeci și cinci de bărbați nu departe de portic. Acești douăzeci și cinci de bărbați, aflați nu departe de portic, întorceau spatele Templului Domnului; și, întorcând spatele Templului Domnului, adorau soarele.

Or, acești douăzeci și cinci de bărbați de la poalele Templului erau oameni din popor; și pentru că poporul, în concluziile sale, este expeditiv, cei douăzeci și cinci de bărbați întorceau fără ocol spatele Templului Domnului!

Și astfel, popor, femei, bătrâni, preoție: apostazia era pretutindeni, de sus până jos în societatea iudaică.

Apostazia, cel mai mare dintre păcate, care constă, după cum o arată însăși etimologia cuvântului, în ***a lua poziție deoparte***: departe de adevărul cunoscut, departe de adevărata religie.

Apostatul din Iudaism lua poziție departe de Dumnezeul unic. Apostatul din Creștinism ia poziție departe de Cristos Răscumpărătorul și de Papa, Vicarul Său, care Îl reprezintă aici, pe pământ.

Dar Domnul, spune Biblia, a continuat să i Se adreseze profetului Ezechiel:

Ai văzut, fiul omului; ei bine! Iudeii socotesc drept nimic toate aceste ultrajuri aduse Dumnezeului lor; dar, după ce le-au săvârşit, îşi mai şi bat joc de Mine. La rândul Meu, îi voi trata în mânia Mea...

Atunci s-a petrecut una dintre acele scene biblice care dovedesc cât de răbdătoare, cât de răbdătoare este, în lumea aceasta, dreptatea lui Dumnezeu.

Scena se lărgise. Toate vălurile căzuseră. Iahve Însuși, în persoană, Se arătase deodată Profetului Său. Domnul Se afla într-o atitudine de Maiestate ultragiată și pregătit de plecare. Flăcări orbitoare Îl înconjurau din toate părțile.

Nu mai erau Îngeri cu forme grațioase, ca în vedenia lui Iacob, cei care Îl însoțeau, ci patru făpturi extraordinare, fiecare având în același timp înfățișare de om, înfățișare de taur, înfățișare de leu și înfățișare de vultur, alcătuindu-I parcă un car.

Or, lucru vrednic de mare luare-aminte, Iahve, Care trebuia să părăsească Ierusalimul, nu Se putea hotărî să lase carul Său să înainteze.

Profetul L-a văzut: după ce părăsise Sanctuarul, Se oprea în Curtea preoților; părea că așteaptă acolo un strigăt de pocăință. Alaiul s-a oprit din nou pe pragul Templului; a treia oară, în mijlocul cetății.

La fiecare oprire era ca un murmur de suspine:

„Poporul Meu, o, poporul Meu, ce ți-am făcut oare ca să Mă fi tratat astfel? Nu Eu am binecuvântat leagănul tău, rangul de cinste pe care îl ocupi? Nu Eu ți-am dat un pământ privilegiat, oameni mari, eroine, o

literatură, o istorie cum nu mai sunt altele asemenea? Întoarce-te, așadar, Ierusalime, câtă vreme mai este încă timp! Tu ai rupt legătura; dar Eu aș voi să nu o rup!..."

Și alaiul și-a reluat mersul. Ajunsese la hotarele cetății; carul le trecu. Părea că totul se sfârșise.

Ei bine, nu! O, stăruință a iubirii, care a hotărât să epuizeze toate mijloacele!

Pe un munte din apropierea Ierusalimului, Muntele Măslinilor, s-a așezat slava Domnului. Acolo, relatează o veche tradiție ebraică, Iahve a așteptat trei luni, în același loc în care, șase veacuri mai târziu, Cristos, respins, avea să-Și facă auzit suspinul de durere:

Ierusalime, Ierusalime, de câte ori am voit să adun pe fiii tăi!

Dar, în cele din urmă, obosit de așteptare, într-o zi carul dispăru...

Câteva săptămâni mai târziu, armata caldeenilor, cu teribilul Nabucodonosor, iar mai apoi aceea a romanilor, cu Titus, amândouă iuți ca leoparzii, puneau totul la foc și sabie; iar pe ruinele celei care fusese o patrie se putea ridica un stâlp cu această inscripție:

Sfârșitul Iudeii — Iudeea s-a sfârșit! (*Finis Judææ!*)

Odată cu Antihristul, urmând generalizării apostaziei, ar fi vorba de mai mult decât ruinarea patriilor; ar fi un jug de o asemenea apăsare și ocară, încât omenirea nu va mai fi suferit vreodată unul asemănător în trecut...

Dumnezeul milostivirilor să păzească încă multă vreme societatea de un viitor atât de înspăimântător!

Aducând la picioarele lui Pius al X-lea un sprijin statornic și generos, catolicii pot nădăjdui într-o rezidire a edificiului social, care ar aminti frumoasele zile de odinioară. Însuși Pius al X-lea tocmai i-a chemat din nou la aceasta prin Enciclica sa ***despre Acțiunea Catolică***:

„Ce prosperitate și ce bunăstare, exclamă el, ce pace și concordie, ce supunere respectuoasă față de autoritate și ce cârmuire desăvârșită s-ar dobândi și s-ar menține în lume dacă s-ar putea realiza pe deplin idealul desăvârșit al civilizației creștine!

Dar, dată fiind lupta neîncetată a trupului împotriva spiritului, a întunericului împotriva luminii, a Satanei împotriva lui Dumnezeu, nu este de nădăjduit atât de mult, cel puțin în toată această măsură. Dar acesta nu este un motiv pentru descurajare...

Biserica înaintează fără teamă și, în timp ce răspândește Împărăția lui Dumnezeu acolo unde încă nu fusese propovăduită, ea caută prin toate mijloacele să repare pierderile împărăției deja cucerite.

A restaura toate lucrurile în Cristos (*Instaurare omnia in Christo*) a fost întotdeauna deviza Bisericii și este în mod deosebit a Noastră în aceste vremuri cumplite prin care trecem.

A restaura toate lucrurile, nu în orice chip, ci în Cristos. A restaura în Cristos nu numai ceea ce aparține propriu-zis misiunii dumnezeiești a Bisericii, conducerea sufletelor la Dumnezeu, ci și ceea ce decurge în chip firesc din această misiune dumnezeiască: civilizația creștină în

ansamblul tuturor elementelor ei și în fiecare dintre cele care o alcătuiesc."

Vechea noastră Europă, parte constitutivă și atât de multă vreme principală a acestei civilizații creștine, nu ar mai cuprinde oare aceste elemente ale restaurării?...

Fiul omului, întoarce-te în partea aceasta; ce vezi? (*Fili hominis, adhuc conversus videbis?*)

Ceea ce se vede în această parte, o, Doamne — ah! Îți mulțumim că ne îngădui să-l zărim — este un Sanctuar, dar un Sanctuar curat de orice idol al Geloziei.

În acest Sanctuar, o preoție; și cât de frumoasă este, în strânsa ei ierarhie, această preoție! Preoți în jurul episcopilor lor, episcopi în jurul Papei, Papa unit cu Cristos!

Pe chipul multora, stigmatele suferinței; dar pe buzele lor, cântarea sfântului Pavel:

Suntem blestemați, dar binecuvântăm (*Maledicimur et benedicimus*); ***suferim persecuție, dar răbdăm; suntem batjocoriți, dar ne rugăm.***

O, Europă, te poți mândri cu preoția catolică! Nădăjduiește, nădăjduiește încă... Această preoție poate avea un mare rol în mântuirea patriilor!

Fiul omului, ce mai vezi în această parte? (*Adhuc conversus videbis?*)

Ceea ce se mai vede, o, Doamne, este, în clasa conducătoare, credința adormită care se trezește, un avânt care prinde putere, școli care

renasc, cercuri, patronaje, catehisme care se înmulțesc, congrese care se țin, o presă vitează care luptă, ideile de dreptate, de drept și de libertate care se ridică din nou, vibrează și nu vor să moară!...

Și în această parte, fiul omului, ce mai zăreşti? (*Adhuc conversus videbis?*)

Ceea ce se zărește, o, Doamne, sunt femei în genunchi și plângând. Dar, de această dată, lacrimile vărsate sunt pentru Dumnezeu: pentru Dumnezeu, în iubire; pentru Dumnezeu, în pocăință; pentru Dumnezeu, în ispășire.

Fecioare ale Carmelului, Fiice ale Carității, Micile Surori ale Săracilor, o, mirese ale lui Isus Cristos! Și voi, de asemenea, mame creștine, nobile femei din toate țările!

O lume nelegiuită vă batjocorește sau vă hulește. Să știe cel puțin că, pe un pământ care se cutremură și sub un orizont încărcat de furtuni, există inimi de femei care Îl iubesc pe Isus Cristos, Biserica și patria lor cu o iubire ale cărei arzătoare văpăi buzele sunt neputincioase să le exprime. Cerul este mișcat de aceasta, iar pământul tresaltă de nădejde.

Fiul omului, ce mai vezi? (*Adhuc conversus videbis?*)

Ceea ce se mai vede, o, Doamne — ah! Ce privelişte încântătoare! — sunt muncitori, lucrători, fiii poporului, ai acelui popor a cărui inimă a bătut atât de multă vreme și atât de puternic pentru Isus Cristos!

De la marginile Templului lui Dumnezeu, unde sectarii și agitatorii îi târâseră, se văd grupuri care se întorc, care urcă din nou, care revin la Templul Domnului. Mâinile lor întinse se îndreaptă din nou spre

Cruce; iar, la nevoie, piepturile lor s-ar face zid de apărare pentru a o apăra!

La vederea acestor semne mângâietoare și întăritoare, ah! Nu deznădejdea și nici descurajarea, ci încrederea și energia trebuie să-și găsească locul în inimi.

Împreună cu Pius al X-lea, să avem ambiția și bărbăția de ***a restaura toate lucrurile în Cristos***.

A readuce societatea la Cristos! Tot restul este secundar înaintea acestei mari lucrări.

Fără teamă și credincioși îndrumărilor pontificale! Acesta trebuie să fie cuvântul nostru de ordine.

Ultimele generații creștine, mai încercate decât suntem noi, vor ști, pentru a menține împotriva Antihristului ansamblul adevărurilor creștine, temelia oricărei civilizații, să se înalțe până la eroism. Să le lăsăm mireasma unor pilde care să le întărească și să le încurajeze.

A afirma adevărurile creştine, a comunica adevărurile creştine, a apăra adevărurile creştine — acesta este, în trei cuvinte, rezumatul îndatoririlor noastre față de Cristos și față de Societate.

În împlinirea acestor îndatoriri, Biserica nu-și socotește ostenelile și, după pilda Bisericii, nici creștinul nu și le socotește.

Adevărul de Veacuri este o editură dedicată publicării textelor doctrinare catolice provenite din Magisteriu și din tradiția preconciliară. Oferă lucrări recunoscute, cu respectarea surselor și a sensului original al textelor. Activitatea sa urmărește claritatea, fidelitatea și transmiterea învățăturii.

adevaruldeveacuri.ro